

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 75 · 7. mai
Sesjonen 2024–2025

Møte onsdag den 7. mai 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr.75):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:06]: Representantene Kirsti Bergstø, Audun Lysbakken, Sylvi Listhaug og Frank Edvard Sve, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Sak nr. 1 [10:00:17]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:00:19]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Tonje Brenna, Kjersti Stenseng og Sigrun Aasland vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Mudassar Kapur.

Mudassar Kapur (H) [10:00:53]: I 2021 gikk Arbeiderpartiet til valg på særlig tre ting innenfor boligpolitikken. Det var at man skulle øke takten i boligbyggingen, sørge for rimeligere boliger, og at flere skulle komme inn på boligmarkedet. Men hva er fasiten etter fire år med Støre-regjeringen og fire forskjellige boligministere?

Når det gjelder økningen i byggetakten, må man faktisk tilbake til 1946 for å se like dårlige tall for boligbygging som i 2024. Når det gjelder å få flere rimelige boliger, ser vi at byggekostnadene bare har gått én vei, og det er oppover, samtidig som vi ser at byggenæringen sliter fordi det ikke settes i gang nok boliger. Når det gjelder det tredje, at folk skulle komme seg inn på boligmarkedet, ser vi at man hvert eneste år setter rekord i hvor mange som sliter med å komme inn på boligmarkedet, og det er mange som står utenfor. Det mest dramatiske er at de siste statistikkene – og det er Kirkens Bymisjon som har slått alarm – viser at antall bostedsløse barnefamilier har økt med tregangeren siden 2020.

Det er ikke sann at det har manglet på advarsler. Det har ikke bare vært advarsler, det har også vært helt konkrete forslag som kunne bidratt til å få løst disse utfordringene. Vi har foreslått forenklinger i plan- og bygningsloven, å sørge for at man får raskere saksbehandling, og ikke minst å se på hvordan man enklere kan omgjøre store arealer til boligformål. Det vi ser, er en regjering som har brutt alle de tre viktigste løftene om boligbyggingen, og jeg vil egentlig bare spørre statsråd-

en: Hvordan vurderer statsråden regjeringens gjennomføring av disse løftene? Og ikke minst: Vil hun erkjenne at disse løftene nå er brutt, og dermed også vedkjenne seg faktum?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:03:00]: Takk for spørsmålet. Jeg deler representantens bekymring for takten i boligbygging og for utfordringen med å komme inn på boligmarkedet og muligheten til å kjøpe seg en bolig. Det har vært krevende tider i byggenæringen, med lav byggeaktivitet over lang tid. For Arbeiderpartiet er det et tydelig mål at vi må få fart på boligbyggingen, og vi har satt oss et ambisiøst mål om å igangsette 130 000 boliger innen 2030, noe som tilsvarer behovet for nye boliger.

Vi vet også at vi har vært i en krevende tid de siste årene, med prisvekst, høy rente og høye byggekostnader, noe som forklarer mye av hvorfor det har vært så lite fart i boligbyggingen. I februar steg nyboligsalget med 42 pst., og det er bra, men det er fra et veldig lavt nivå.

For denne regjeringen er det to ting som er veldig viktig: Det ene er å sørge for at vi styrer stramt nok til at vi ikke bidrar til at renten går ytterligere opp, og at vi får gjort noe med prisveksten og ikke minst med byggekostnadene. Vi har tatt ganske mange grep. Husbanken er et av de viktigste verktøyene vi har, og vi har i vår periode, siden 2021, styrket Husbanken med 13 mrd. kr – og er nå på 32 mrd. kr. Det er en historisk økning. Vi tar ganske mange grep for å forenkle, for vi vet at tid er penger, og det brukes for lang tid på byggesaksbehandling og planprosesser.

Jeg er veldig opptatt av at vi skal gjøre vårt for å bidra til at byggetakten går opp, men det har altså ikke vært normalår de siste årene. Det har vært særs krevende tider, og det aller, aller viktigste vi kan gjøre, er å sørge for at renten går ned, at prisveksten går ned, og at vi igjen ser boligbygging, som gjør at vi kan nå målet vårt om igangsetting av 130 000 boliger.

Mudassar Kapur (H) [10:04:58]: Det jeg fikk nå, var en analyse av situasjonen i boligmarkedet, og den tror jeg vi alle kjenner til, men jeg fikk ikke svar på mine spørsmål. Jeg utfordret statsråden på tre helt konkrete løftebrudd: økt byggetakt, å bygge rimeligere boliger og å få flere inn på boligmarkedet. Ingen av de tre tingene har regjeringen levert på, og jeg fikk ikke engang noe svar på om statsråden vil erkjenne det.

Det vi opplever, er egentlig at denne regjeringen nå har lansert et nytt boligløfte for å tilsløre det forrige, som man ikke har levert på. Nå er det snakk om å bygge 130 000 boliger – eller: Det var snakk om det. Så har det blitt avslørt gjennom flere spørsmål fra opposisjonen, herunder Høyre, at det ikke er snakk om å bygge 130 000 boliger; det er snakk om å tillate å bygge 130 000 boliger.

Og som vi vet, folk bor ikke i byggetillatelser, folk bor i en bolig. Det som bekymrer meg da, er at statsråden ikke svarer på spørsmålet, og at hun heller ikke har noen gode planer framover.

Statsråd Kjersti Stenseng [10:06:03]: Jeg tror jeg svarer på spørsmålet, men jeg skal utdype det mer.

Punkt én: Vi må sørge for at vi bidrar til at renten går ned, og at vi gjør noe med byggekostnadene. Det er en hovedårsak til at byggingen ikke går i raskt nok tempo. Punkt to: Vi skal bidra til at folk får muligheten til å kjøpe seg bolig, og da er Husbanken et av våre viktigste verktøy. Punkt tre: Det er fordyrende krav, og det er mange krav til bygging med gode intensjoner, som kan være nødvendige, men vi gjør veldig mye og skal fortsette med forenkling.

Senest i går sendte jeg et forslag på høring om endringer som gjør at vi stiller tydeligere krav til tidsfrister for byggesøknader. Vi vet at over 30 pst. av byggesøknadene blir returnert fordi de er mangelfulle. Det er ett virkemiddel som kan bidra til å få fart på byggesaksbehandlingen. Vi har invitert byggenæringen til å komme med helt konkrete tiltak, som vi får før sommeren, og som vi ønsker å iverksette så raskt som mulig.

Mudassar Kapur (H) [10:07:08]: Jeg skal gi statsråden honnør for at man etter fire år har begynt å sende ut noen paragrafer på høring, selv om dette er forslag Høyre har fremmet tidligere – så velkommen etter på den.

Jeg føler at statsråden fortsatt ikke svarer på de helt konkrete spørsmålene vi stiller. Vi har ikke fått svar på om statsråden vil erkjenne at man ikke har levert på valgloftene sine om økt boligbygging, at flere skulle komme inn i boligmarkedet, og at man skulle bygge rimeligere. Jeg hører heller ikke noen konkretisering eller – for å si det sann – noen bekreftelse på dette såkalte nye byggemålet på 130 000. Jeg håper at statsråden i det minste kan bekrefte fra Stortingets talerstol at det Støre sa, var feil, og at dette ikke handler om å bygge 130 000 boliger. Jeg vil bare vise til hva DN sa om dette målet på lederplass: «Selv valgflesk pleier å ha lenger holdbarhet enn to måneder». Det gjaldt denne lovnaden om 130 000 boliger.

Statsråd Kjersti Stenseng [10:08:11]: Jeg tror jeg har presisert omtrent fra dag én etter at jeg ble kommunalminister, at det handler om igangsettingstillatelser. Og nei, vi brukte ikke ordet igangsettingstillatelser i vår erklæring da vi ble en ren Arbeiderparti-regjering, men det handlet altså om igangsettingstillatelser. Det tror jeg at jeg har repetert tilstrekkelig mange ganger.

Så etterlyser Kapur tydelige svar, og jeg tror vi alle her må erkjenne at byggetakten de siste årene har gått altfor sakte. Men det er slik at den økonomiske situasjo-

nen vi har sett de siste årene, og fra vi kom inn i regjering i 2021, ble dramatisk endret fra den høsten, med utbruddet av krigen i Ukraina, med energikrisen, med inflasjon og kostnadsvekst, som selvfølgelig påvirker byggetakten. Vi har tatt ganske mange grep for å bøte på det – jeg har nevnt Husbanken, jeg har nevnt forenkling, og jeg nevnte digitalisering – men vi må fortsette å ta grep, for det er ingen som er fornøyd med situasjonen slik den er nå.

Mudassar Kapur (H) [10:09:13]: For det første vil jeg takke statsråden for at hun nå, i hvert fall, fra Stortingets talerstol, rett og slett trykker på delete-knappen for lovnaden fra hennes egen statsminister og i det minste retter opp i hva man prøver å love. Da står man egentlig igjen med en gedigen boligbløff fra denne regjeringen, både når det gjelder hva man lovet for de fire årene som snart er over, og hva man lover for tiden framover. Det er ingenting ved de grepene som regjeringen nå har tatt, som kommer til å medføre at man får fart på boligbyggingen.

Vi ser i nyhetene, senest i dag på NRK, at DNB har mottatt enormt mange nye boliglåssøknader, som viser et kjempepress på boligmarkedet. Vi ser at antallet bostedsløse barnefamilier har økt med tregangeren siden 2020. Kan statsråden nå – og jeg spør igjen – erkjenne at man har brutt sine løfter?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:10:15]: Ja, det er ikke bygd så mange boliger i denne perioden som en del av oss så for oss da vi gikk inn i regjering i 2021. Samtidig tror jeg Kapur hopper over noe viktig her, og det er at den økonomiske situasjonen de siste – snart – fire årene har vært dramatisk endret. Da er det også slik at en regjering må prioritere det absolutt viktigste. Når vi har hatt 14 renteøkninger på veldig kort tid, og vi har hatt en prisvekst og en inflasjon som vi ikke har sett i Norge på mange tiår, da er vi nødt til å prioritere det aller viktigste. Byggekostnadene er hovedårsaken til at det bygges for lite, og denne regjeringen har gjort det vi kan for å styre stramt nok til at vi skal se en rentenedgang så fort som mulig.

Jeg er helt uenig med representanten i at de tiltakene vi gjør, ikke bidrar til både å bygge flere boliger og til å få flere inn på boligmarkedet. Jeg har nevnt Husbanken, jeg har nevnt forenklingstiltak. Vi har gjort ganske store løft på digitalisering, som sparer næringslivet for milliarder, og vi skal fortsette å forenkle regelverket.

Mudassar Kapur (H) [10:11:21]: Vi kan ikke forholde oss til regjeringens lovnader. Det har statsråden nå slått fast, ved at statsråden både innrømmer at man ikke har levert på valgloftene sine om å bygge flere boliger, og at Støre lovet et boligmål som ikke er mulig å

holde, og som egentlig var helt feil. Det er gode rettelser å få.

Jeg vil også minne statsråden om at det ikke hjelper folk at statsråden lover, utreder og vurderer, så lenge det ikke blir bygd flere boliger, og de tiltakene statsråden nå har sendt på høring, vil ikke ha virkning før om lang tid. Det man kunne få til, er egentlig så raskt som mulig å gå i dialog med Kommune-Norge og se på hvilke løsninger man kan få til i et raskere spor. Der har også statsråden hatt møter, men ikke kommet med konkrete tiltak.

Jeg vil bare avslutningsvis spørre, i et håp om at det går an å finne noen tverrpolitiske løsninger – for det er i vår alles interesse at vi får det til: Vil statsråden være mer positiv til Høyres forslag nå enn da man stemte dem ned tidligere?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:12:27]: Dersom Høyre kommer med forslag som jeg mener er gode bidrag til å få fart på boligbyggingen, og som også bidrar til at vi får et boligmarked som gjør at folk med helt vanlige inntekter har muligheten til å kjøpe seg en bolig, er jeg åpen for det. Selvfølgelig er jeg det; jeg ønsker at vi skal bygge flere boliger.

Samtidig: Kapur repeterer altså at ingenting av det regjeringen gjør, bidrar til å få fart på boligbyggingen. Det er jeg helt uenig med Kapur i. Han sier at jeg ikke svarer på spørsmålene, men jeg har her nå ganske mange ganger gjentatt det vi gjør for å få fart på boligbyggingen. Vi ser at nyboligsalget øker nå, vi ser bedre tall for 2025 enn for 2024. Det er på ingen måte godt nok, og det tror jeg alle partier er enige om, men det er altså ganske kraftfulle tiltak for å bidra til at vi kan nå målet om 130 000 igangsettingstillatelser innen 2030.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:13:37]: Det er ingen tvil om at en vesentlig del av problemet ligger i et tungrodd byråkrati, lange, tunge prosesser og regelstyring over en lav sko. I påvente av å få på plass kutt i regler, forenklinger og å slå tilbake byråkratiet må vi i det minste klare å la være å innføre nye regler, som kommunalministerens kollega i regjeringen hele tiden ønsker å pålegge utbyggere. Fremskrittspartiet har foreslått en regelstopp, og det har fått veldig tydelig gehør hos viktige aktører, som f.eks. OBOS og Eiendom Norge. Statsråden har imidlertid i sitt svarbrev til komiteen sagt at hun ikke ønsker regelstopp. Dersom statsråden ser at byråkratiet er blitt for mektig, hvorfor vil hun ikke innføre regelstopp?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:14:44]: Jeg har tatt flere grep, og har tenkt å fortsette med det, for å se på hvordan vi forenkler, og ikke minst hvordan vi både kan forenkler og eventuelt ta bort noen krav. Det er likevel slik at når vi skal bygge, skal vi bygge for generasjo-

ner, vi skal bygge boliger som det er godt å bo i. Vi har også en del hensyn å ta. For eksempel skal det være klimavennlig, det skal være energieffektiviserende, og vi skal bygge boliger som har lang varighet. Det er altså en del krav som er nødvendige.

Jeg har imidlertid sagt her før at jeg har satt i gang en del arbeid for å se på hvordan vi kan forenkler. For jeg er helt enig med Amundsen i at når vi legger på krav – med gode intensjoner – kan summen bli for stor, og vi vet at det er med på å drive opp kostnadene. Men det er for enkelt å si at vi skal innføre regelstopp, for det er noen krav som er nødvendige for å bygge boliger det er godt å bo i.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:15:38]: Et sånt krav som nylig er kommet, er at kommunene nå har mulighet til å innføre utslippsfrie bygge- og anleggsplasser, som kan få en dramatisk kostnadsvirkning for bygging av nye boliger. OBOS har uttalt at dette kravet alene vil øke kostnadene for en bolig i Oslo på et sted mellom 150 000 og 300 000 kr, og det er et konservativt estimat, gjengitt av NRK i desember.

Klima- og miljøministeren vet tydeligvis mye mer enn OBOS om hvor mye det koster å bygge boliger i Oslo, for han skriver i brev til komiteen at han ikke er enig i at kommunale klimakrav til utslippsfrie bygge- og anleggsplasser automatisk vil føre til dyrere boliger for kundene. Er statsråden enig med sin kollega klima- og miljøministeren?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:16:40]: Jeg har ikke konkrete tall på hvor mye det vil koste og ikke koste, men det som er viktig å si, er at det er frivillig for kommunene å stille det kravet til byggeplasser og til utbyggere. Det er også en del store byer som har etterspurt det, og som er veldig glade for å kunne få det virkemiddelet, for det å få ned utslippene, spesielt i de store byene, er viktig. Vi vet at utslippene fra byggeplasser står for en ganske stor andel.

Jeg tror kommunene vil være veldig kloke i sin bruk av å stille det kravet. Vi vil på sikt få utslippsfrie byggeplasser, men det vil fortsatt være mange kommuner som ser at det kravet er urimelig eller fører til økte byggekostnader, og derfor kommer de ikke til å stille det. Jeg er helt sikker på at kommunene kommer til å håndtere det på en veldig god måte.

Oslo kommune må selv svare på det, men de har jo ønsket muligheten til å stille det kravet velkommen.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:17:39]: Da håper jeg at lokalpolitikere er klokere enn klima- og miljøministeren.

Det er ikke bare boliger som blir forhindret utbygd med disse håpløse klima- og miljøkravene som kommer hele tiden, det rammer også næringslivet. I Troms og

Finnmark har vi en statsforvalter som går svært langt i å stoppe næringsinteresser. Statsforvalteren i Troms og Finnmark fant det viktigere å ivareta interessene til tre hekkende måser – eller måker, som dere sier her i sør, helt feilaktig selvfølgelig – enn å ta vare på arbeidsplasser hos en 100 år gammel kjøttbedrift i Tromsø, som heter Solberg Pettersen AS, med det resultat at det ble oppsigelser. Det viser hvor absurd regelverket er blitt.

Hva vil statsråden gjøre for å begrense statsforvalterens kontrollbehov og overkjøring av lokale initiativ for å bygge boliger og skape arbeidsplasser?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:18:40]: Innsigelsesinstituttet er der av en grunn, og det er fordi man skal ivareta enkelte særhensyn og interesser. Så er det jo slik at en i de ulike sakene veier de hensynene opp mot hverandre, enten det er naturhensyn, klimahensyn eller reindriftshensyn som veier tungt, slik at innsigelser vinner fram.

Jeg vet at det er utfordringer med innsigelsesinstituttet, og at innsigelser veldig ofte kommer for sent i plansaker, slik at prosesser tar unødig lang tid. Jeg er opptatt av å se på hvordan vi kan sørge for at innsigelsesmyndighetene kommer inn tidligere i planprosesser for å få avklart ting før de kommer til innsigelser. Det er likevel veldig få av de sakene som havner på kommunalministerens bord, de fleste blir løst lokalt. I enkelte saker trumfer naturhensyn og klimahensyn, i andre saker gjør de det ikke. Jeg mener at det i utgangspunktet er et godt regelverk, men vi er nødt til å klare å fortsette samfunnsutviklingen vår, i tillegg til å ta vare på natur og klima.

Presidenten [10:19:37]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Maren Grøthe (Sp) [10:20:04]: Kommunal- og distriktsministeren har en av landets viktigste poster. Hun har ansvaret for å utvikle og ta vare på hele landet vårt, for næringsutvikling og for bosetting i hele Norge. Det innebærer også ansvaret for hvordan vi skal bruke arealet vårt, og plansaker er en viktig del av det.

Vi lever i en urolig verden, hvor matberedskap er viktigere enn på mange år. Nettopp derfor har Stortinget nå vedtatt målet om at vi skal bli 50 pst. selvforsynt med mat innen 2030.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet la også fram en felles strategi for å ta vare på matjorda vår, med mål om at vi skal bygge ned maks 2 000 dekar matjord i året. Der presiserte vi at dette var særlig viktig i pressområder. Nettopp derfor var vi mange som ble sjokkert da noe av det første Stenseng gjorde, var å gi klarsignal til å bygge ned 130 dekar med noe av Norges beste matjord – på Gimsøya i Melhus – til boliger.

Omtrent så lenge det har bodd folk i Melhus, har det vært produsert mat på det jordet. Det er et areal som tilsvarer 18 fotballbaner i størrelse, og en produksjon av korn som tilsvarer 130 000 brød i året i all uoverskuelig framtid.

Hvordan mener statsråden at det å bygge ned denne matjorda av veldig god kvalitet vil bidra til økt selvforsyning og at vi produserer mer mat i Norge?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:21:38]: Jeg er helt enig med representanten fra Senterpartiet i at vi må ha en politikk som bidrar til matberedskap, og det er viktigere enn på lenge. Krig og konflikt midt i Europas kornkammer viser oss hvor nødvendig det er. Det er også målet som representanten refererer; omdisponering av dyrket mark er satt til maksimalt 2 000 dekar per år. Målet skal nås innen 2030. Det er nå slik at vi bygger ned færre dekar matjord. Vi er på det laveste tallet på 50 år.

Så er det slik med Gimsøya, som ligger i Melhus kommune, at her har kommunen forholdt seg til de overordnede planene. Det var også slik i den saken at ingen hadde kommet med innsigelser, og i saker der det ikke kommer innsigelser, skal det svært mye til at regjeringen griper inn. Staten skal også være forutsigbar overfor kommunene i plansaker, og beslutningen om ikke å gripe inn i denne saken handler for meg først og fremst om respekten for både det kommunale selvstyret og for plansystemet.

Jeg er opptatt av at når vi skal bygge boliger og få fart på boligbyggingen framover, skal det først og fremst foregå på arealer som er bebygd, og arealer som er knyttet til kollektivknutepunkter, og ikke gå på bekostning av målet vårt om å ta vare på matjorda vår.

Maren Grøthe (Sp) [10:23:00]: Det er riktig som kommunalministeren sier: Nedbyggingen av matjord er historisk lav i Norge nå, for da Senterpartiet og Arbeiderpartiet satt sammen i regjering, satt Senterpartiet med både kommunalministeren og landbruksministeren, som var kjempetydelige på at vi må ta vare på matjorda vår, nettopp fordi det er viktig at vi produserer nok mat i Norge. Problemet er at det på kort sikt alltid vil være lønnsomt å bygge ned matjord, og derfor trengs det modige politikere som tør å stå opp for de generasjonene som kommer etter oss. Jeg vil nok en gang minne statsråden på at denne nedbyggingen tilsvarer 18 fotballbaner, det tilsvarer en produksjon av 130 000 brød i året, og den går ikke til et avgjørende næringsareal, til en voldsom fortetting eller til samfunnskritisk infrastruktur, men til boliger.

Hva slags signaler tenker statsråden egentlig at dette nå gir til andre kommuner som står i disse målkonflikt-

ene? Står Arbeiderpartiet egentlig på det vedtatte jordvern-målet?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:23:59]: Regjeringen står bak jordvern-målet som Stortinget har vedtatt, og vi har lagt stor vekt på jordvern i arealsaker. Det kommer vi også til å gjøre i framtiden. Mitt signal som jeg ønsker å gi, er at vi skal ta vare på matjorda vår, og så skal også staten være forutsigbar overfor kommunene våre. Når kommuner har vedtatt planer uten innsigelser, skal det mye til for at regjeringen griper inn på eget initiativ. Det betyr på ingen måte at jeg støtter at vi skal bygge ned matjord. Jeg er opptatt av at vi i framtiden skal bygge på andre plasser enn der vi skal dyrke framtidens matkorn.

Maren Grøthe (Sp) [10:24:37]: Det er verdt å minne om at det er mye som har forandret seg på disse årene. Som statsråden også nevnte, har det blitt krig i Europas kornkammer, og det bør tilsi at vi nå skal ta en fot i bakken og se oss om på nytt.

Vi er alle enige om at vi skal få bygd flere boliger i Norge. Jeg registrerer at ett av argumentene som statsråden bruker, er at dette er i nærheten av kollektivknutepunkt, og at det er i tråd med nullvekstmålet i byvekst-avtalen. Realiteten er likevel at dersom vi skal få bygd flere boliger i Trondheims-regionen, i nærheten av kollektivknutepunkter, er det i stor grad matjord som ligger der i dag. Det gjelder heller ikke bare i Trøndelag, det gjelder i alle de store byene i Norge.

Da lurer jeg på: Kan vi forvente at statsråden nå vil tillate vesentlig mer nedbygging av matjord i årene framover, eller vil hun legge mer til rette for at vi kan bygge flere boliger i spredtbygde strøk og utenom disse kollektivknutepunktene? Mener statsråden at nullvekstmålet er viktigere enn målet om å bygge ned mindre matjord?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:25:34]: Som sagt er jeg opptatt av at vi skal følge opp jordvern-målet som Stortinget har vedtatt. Jeg er også opptatt av at når vi skal bygge boliger, både i store byer og i distriktskommuner, skal vi bruke både areal som allerede er bebygd, og areal rundt knutepunkter og områder som ikke er matjorda vår. Jeg tenker at det går an både å bygge boliger og sørge for god samfunnsutvikling og samtidig ivareta hensynet om at vi ikke bygger ned matjorda vår.

Jeg tror vi skal klare begge deler, og jeg tror også at det er ganske kloke kommunepolitikere rundt omkring som har lyst til å ta vare på matjorda si. Jeg har forklart begrunnelsen for akkurat Melhus-saken, men jeg tror at vi framover også står samlet om at matberedskapen vår, det at vi produserer maten vår selv i Norge, er et veldig viktig hensyn som vi skal vektlegge tungt for å klare å

fortsette den positive statistikken vi ser nå, når det gjelder hvor mye omdisponering vi har av dyrket mark.

Maren Grøthe (Sp) [10:26:39]: Senterpartiet er opptatt av at vi skal utvikle hele landet vårt, og at vi når vi nå skal bygge flere boliger, gjør det i pressområder, men også tar med hele landet på denne utviklingen. Det er nettopp fordi vi har troen på at det betyr noe at det bor folk i hele Norge.

Jeg fikk egentlig ikke svar på spørsmålet mitt, for når vi skal bygge flere boliger, bør vi også kunne tørre å se på arealer utenfor de ordinære kollektivknutepunktene, men det er en realitet at det er en målkonflikt som ligger der i dag. Så jeg ber statsråden om å svare på spørsmålet mitt: Mener hun at nullvekstmålet er viktigere enn jordvern-målet?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:27:16]: Jeg mener at begge målene er viktige. Vi har vedtatt begge deler, og jeg er opptatt av at vi skal klare å følge opp begge deler.

Det er jo kommunene som er planmyndighet rundt omkring, og når vi skal bygge i distriktskommuner, er jeg opptatt av at vi skal regulere areal til boligformål der det i minst mulig grad kolliderer med interessen for å ivareta matjorda vår. Kommunene er også veldig tydelige på at når de regulerer nye områder til tomter og boligformål, skal det gjøres på en måte som klarer å ivareta begge hensyn. Jeg er altså opptatt av at selv om det er motstridende interesser i en del saker, skal vi skal klare å nå begge målene.

Per Olav Tyldum (Sp) [10:28:15]: Det kan virke som at statsråden behandler plansaker som gjelder nedbygging av matjord, i ekspressfart. Opplevelsen rundt gruvesaken i Røyrvik er nok helt motsatt for ordfører, kommunestyre og innbyggere. Et lite og sårbart samfunn tett ved svenskegrensen opplever at det meste står og faller på statsrådens forhåpentligvis positive svar om å gjenåpne en kobber- og sinkgruve. Hva er status i saken om reguleringsplanen rundt Joma Gruver?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:28:54]: Joma Gruver er en sak jeg kjenner ganske godt, og som helt riktig ligger på mitt bord. Så lenge dette er en sak som er til behandling i Kommunaldepartementet, har jeg ikke tenkt å si så veldig mye om detaljene rundt den. Men som representanten vet, er det innsigelser her som handler om motstridende interesser mellom reindriften og gravedriften.

Jeg er opptatt av at innsigelsessakene som ligger på mitt bord, skal behandles så fort som mulig. Jeg har for tiden 23 innsigelsessaker til behandling, og jeg har fattet avgjørelse i av dem. Det er også slik at jeg er opptatt av at vi med de interessene som står mot hverandre, har så

grundige prosesser som mulig, og at vi er med på å forebygge konflikt mellom de ulike interessene. Jeg vet at det haster med å få en beslutning om Joma Gruver, og jeg jobber med den saken, men jeg kan ikke informere representanten om akkurat når det kommer en beslutning i saken.

Per Olav Tyldum (Sp) [10:30:00]: Det er riktig som statsråden sier, at det er gjennomført flere konsultasjoner med reindriftsnæringen. I tillegg er det grunn til å tro at det også er gjennomført konsultasjoner med den svenske samebyen, for i avstand er det knapt en mil til Joma Gruver.

Hvilke nye avklaringspunkter er det eventuelt som trengs før beslutning, og når kan Røyrvik-samfunnet forvente et endelig svar i saken?

Statsråd Kjersti Stenseng [10:30:28]: Som jeg sa, vil jeg ikke stå her på talerstolen og si noe om akkurat tidspunkt i saker jeg har til behandling. Jeg er opptatt av at innsigelsessaker skal behandles så raskt som mulig, og jeg vet at det er mange som har ventet lenge på svar. Samtidig er jeg opptatt av at vi både ivaretar konsultasjonsplikten på en skikkelig måte, og at vi bidrar til å se hvordan vi kan forene ulike interesser når vi skal utvikle samfunnet, skape verdier og gode arbeidsplasser og ta vare på natur og reindrift, som i dette tilfellet.

Jeg tror ikke jeg kan gi representanten noe tydeligere svar enn at jeg jobber så fort som mulig.

Presidenten [10:31:05]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:31:18]: I desember vedtok et enstemmig storting å be regjeringen fremme en særskilt kompensasjonsordning for oljepionerene – menn og kvinner som på 1960-, 1970- og 1980-tallet la grunnlaget for det som senere er blitt Norges oljeeventyr. De jobbet under ekstreme forhold uten tilstrekkelig beskyttelse og med helseskadelige stoffer som i ettertid har gitt mange av dem alvorlige sykdommer. Dette var folk som bygde nasjonalformuen vår med egne hender og egen helse.

Vedtaket fra Stortinget var tydelig. Det skal på plass en kompensasjonsordning, og det haster. Den absolutte fristen for å legge fram saker som skal behandles før sommeren, var 31. mars. Den fristen lot regjeringen passere; ingen sak er fremmet.

Mitt spørsmål til arbeids- og inkluderingsministeren er derfor: Kan oljepionerene, som regjeringen altså har unnlatt å levere for innenfor fristen, likevel forvente å få sin rettmessige og stortingsvedtatte kompensasjon i revidert nasjonalbudsjett, eller har denne viktige saken blitt redusert til en fotnote i regjeringens hånd-

tering av mennesker som har betalt med liv og helse for vår velstand?

Statsråd Tonje Brenna [10:32:22]: La meg starte med å takke for spørsmålet i en viktig sak. Jeg helt enig med representanten i at oljearbeiderne, som jobbet til dels under farlige og helseskadelige forhold i pionertiden, fortjener både vår takk, vår anerkjennelse og ikke minst vår oppmerksomhet. Det er riktig, som representanten sier, at et enstemmig storting, inkludert Arbeiderpartiets stemmer, har sagt at regjeringen skal komme tilbake med en kompensasjonsordning for oljepionerene. Som jeg har sagt både skriftlig og muntlig på spørsmål fra Stortinget tidligere, er vi godt i gang med å jobbe med å få på plass en sånn ordning.

Det krever noen forberedelser å få en sånn ordning på lufta – alt fra å ha et rigg for å ta imot søknader til det å sørge for at vi har et system som gjør at vi behandler folk skikkelig, og at vi har penger i omløp som gjør at vi får driftet det tiltaket som etter hvert vil komme på plass. Det er grunnen til at dette ikke ble iverksatt dagen etter det viktige vedtaket om at regjeringen skulle komme tilbake med en kompensasjonsordning.

Når det er sagt, er det riktig, som representanten sier, at det er en frist for å melde nye saker til Stortinget 31. mars, men jeg tror også representanten er fullt klar over at det er noen andre saker som kommer fra regjeringen etter det, og som allikevel behandles i innværende periode. Jeg tenker jeg nøyer meg med å si såpass, og så ser jeg fram til å diskutere dette videre med representanten.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:33:51]: Statsråden møtte oljepionerer 17. desember. Hun tok dem i hånden, så dem i øynene og viste sympati med dem. Hun lovet dem attpåtil et møte rett over årsskiftet, som de rett nok fortsatt venter på. Statsråden vet like godt som undertegnede og dem som står ved siden av oljepionerene, at mange av dem kanskje ikke rekker å få den kompensasjonen Stortinget har sagt at de har krav på, hvis ikke dette leveres innen rimelig tid.

Da blir mitt spørsmål til statsråden: Hva er egentlig verdien av et håndtrykk fra statsråden hvis det ikke følges opp i konkret handling før det for sent? Har statsråden til hensikt å levere på dette i alle fall i løpet av året?

Statsråd Tonje Brenna [10:34:31]: Svaret på det siste er et entydig ja, gjerne med utropstegn, hvis det bidrar til å roe representantens uro knyttet til denne saken. Et vedtak i Stortinget, spesielt når det er enstemmig, skal følges opp. Det skal det alltid, og som jeg har sagt flere ganger, kommer jeg selvfølgelig til å følge opp dette så raskt som mulig.

Det å møte oljepionerene, ta dem i hånden og høre deres historier har stor verdi. Det har stor verdi for meg

som statsråd, det har stor verdi for oss som folkevalgte, og det har stor verdi for Norge å høre hva det har betydd for disse menneskene å få ødelagt helsen sin på jobb for vår felles framtid, som det å ha en oljeformue bidrar stort til. Pionerene var på jobb i en tid hvor det var helt andre, og stort fravær av, regler for helse, miljø og sikkerhet, for å nevne noe.

Som jeg har sagt til Stortinget før, vil jeg komme tilbake til denne saken så raskt som mulig, og jeg ser fram til både å få saken behandlet i Stortinget og å diskutere den videre med de partiene som er helt enige med Arbeiderpartiet i at dette er en gruppe arbeidstakere som fortjener vår anerkjennelse, takk og en egen kompensasjonsordning.

Mímir Kristjánsson (R) [10:35:46]: Slik også representanten Olsen var inne på, er grunnen til at det er så mye utålmodighet rundt denne saken, at disse menneskene dør. For hver eneste uke og måned som går, risikerer man at folk som hele Stortinget har sagt bør få erstatning, ikke vil få noen erstatning, rett og slett fordi døden har innhentet dem, på grunn av de sykdommene de fikk på sokkelen. Det er det som gjør at det har vært et så enormt press fra Stortinget når det gjelder tid.

Jeg er i og for seg i stand til å forstå at dette krever noen forberedelser, men det er ikke sånn at den ideen falt ned i hodet på Stortinget 17. desember. Dette er utredet på forhånd, og det er jobbet med gjennom en NOU, som ble bestilt fra Stortinget i forrige stortingsperiode. Dette er en mangeårig, lang sak. Jeg vil også uttrykke en viss misnøye med at dette tar så lang tid, og jeg tror jeg har mange på Stortinget med meg på det.

For å spørre og grave litt mer om når man kan vente seg at det kommer: Er det noen mulighet for at denne ordningen kommer på plass i revidert nasjonalbudsjett?

Statsråd Tonje Brenna [10:36:48]: Det er alltid en statsråds lodd i livet å vekte ordene en bruker når en svarer på et sånt spørsmål, for representanten vet jo at jeg ikke kan fortelle hva som vil komme i revidert nasjonalbudsjett. Hvis vi spoler noen minutter tilbake og hører det forrige spørret sa, nemlig at fristen for å fremme nye saker var 31. mars, men mitt svar allikevel var – som representanten Kristjánsson også vet – at det kommer noen flere saker fra regjeringen allikevel, som kan fremmes selv om fristen har gått ut, tror jeg vel representanten selv kan resonnerer seg fram til at svaret på om dette er noe vi forsøker å løse og vil være i stand til å løse innenfor inneværende stortingsperiode, er ja.

Presidenten [10:37:29]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Marian Hussein (SV) [10:37:45]: Statsråden må gjerne bli stående.

Vikarbruken i helsevesenet er høy, og den øker. Dette har konsekvenser for de ansatte og for pasientene. Vi leste nylig i FriFagbevegelse om sykepleieren Renate, som jobber på et sykehjem i Lillestrøm med høy vikarbruk. Hun fortalte hvordan dette skapte usikkerhet, om behovet for veiledning og opplæring og at dette la store ekstrabelastninger på de faste ansatte. De verste dagene brukte hun over en time på å veilede vikarene.

SV har fremmet en rekke forslag om å styrke grunnbemanningen og rekrutteringen av helsepersonell. I høringen av vårt forslag sier både Norsk Sykepleierforbund og Fagforbundet at de ønsker å oppheve unntaket i arbeidsmiljøloven som åpner for tidsbegrenset innleie av helsepersonell. Dette er også noe vi kan lese i programmet til Arbeiderpartiet. Man ønsker å opprettholde og styrke dagens regelverk rundt bemanningsbyrå og innleie, men unntaket for helse er ikke nevnt. Samtidig vet vi at bruken av vikarbyrå til helsepersonell er dyrt for både kommuner og sykehus.

Mitt spørsmål er: Når vil Arbeiderpartiet gjøre som de lover i programmet, og når vil ministeren gjøre det fagbevegelsen anbefaler: å oppheve unntaket i arbeidsmiljøloven slik at vi styrker trepartssamarbeidet og bruker pengene på faste ansettelser og bedre arbeidsvilkår for det faste personellet?

Statsråd Tonje Brenna [10:39:37]: La meg starte med å takke for et viktig spørsmål og for en virkelighetsbeskrivelse jeg kjenner veldig godt igjen. Jeg tror det er spesielt viktig på et område som dette at vi klarer å få helsepolitikken og målene våre for velferdsstaten til å virke sammen med det som er arbeidslivspolitikken. Arbeiderpartiets mål er at folk skal få de helsetjenestene de trenger, når de trenger dem, uansett hvor de bor, uansett størrelsen på lommeboka, uansett hvilken helse man har, og at folk skal ha en trygg, fast jobb å gå til innenfor trygge rammer hvor de vet at de som arbeidstakere blir godt ivaretatt, og at de har det bra og trygt på jobben og orker å stå gjennom et langt arbeidsliv. Det er spesielt viktig innenfor velferdstjenestene våre. Vi vet at kvinner har høyere fravær enn menn, og vi er helt avhengige av de flotte damene vi har i dette landet, for at velferdsstaten vår skal gå rundt.

Grunnen til at helsetjenestene har et unntak fra bestemmelsen om innleie, er – som representanten er kjent med – at vi skal være helt sikre på at vi kan trygge liv og helse i en situasjon hvor det kan være problematisk å få tak i nok helsepersonell. Unntaket er jo ikke der fordi det er et mål i seg selv at man skal være midlertidig ansatt i helsetjenesten, men for å sørge for at disse to

målene ikke kommer på kollisjonskurs med hverandre, og at folk får den helsehjelpen de trenger.

Jeg mener regjeringen har tatt en rekke viktige grep for å sørge for at vi har god grunnbemanning og nok ansatte i helsetjenesten. Vi fikk nylig gode tall på at søkingen til sykepleierutdanningen gikk opp for første gang på noe tid. Det er vi glade for. Vi har bidratt til å styrke kommuneøkonomien, som gjør at flere kommuner kan ansette fast i sine viktige helsetjenester, og vi har prioritert sykehusene høyt i budsjettene våre, sånn at både ventetidene går ned og folk kan få den hjelpen de trenger den dagen de blir syke. Alt dette bidrar også til at vi kan ha flere fast ansatte i helsetjenesten.

Når det er sagt, er dette en sak som ligger mellom helseministeren og undertegnede fordi det er lovverk som virker sammen. Der er det flere anmodningsvedtak fra Stortinget. Jeg vil sammen med helseministeren komme tilbake til Stortinget med svar på den saken.

Marian Hussein (SV) [10:41:42]: Statsråden var inne på at hun kjente seg igjen i min virkelighetsbeskrivelse, men jeg kjenner meg slett ikke igjen i virkelighetsbeskrivelsen til statsråden om at dette unntaket er så viktig fordi vi skal trygge folk. Hvis vi hadde gjort det samme som man har gjort i andre næringer, hadde man jo kunnet bruke vikarer, men man hadde da gitt større makt til partssamarbeidet og større makt til fagbevegelsen. Tall fra FriFagbevegelse viser at norske kommuner og sykehus i årene 2013 til 2023 har brukt 19 mrd. kr på vikarbyråer. Dette er penger vi kunne brukt på bedre arbeidsvilkår, økt grunnbemanning og flere hele og faste stillinger. Kan ministeren svare på om hun synes det er en god idé å la helsesektoren være kritisk avhengig av kommersielle bemanningsselskaper?

Statsråd Tonje Brenna [10:42:45]: Det synes ikke statsråden er en god idé. Det tror jeg faktisk ganske få synes er en god idé, men vi er i en situasjon hvor det er tilfellet, spesielt i enkelte deler av landet, fordi det er vanskelig å få tak i nok helsepersonell som over tid jobber i helsetjenestene våre. Derfor mener jeg at de andre tiltakene jeg nå nevnte – kommuneøkonomi, sykehusbudsjett, det å sørge for å kunne ha en høyere grunnbemanning og arbeidslivspolitikken – er bidrag til jevnere og bedre tilgang på det helsepersonellet vi trenger, men at det er noen enkle svar i denne saken, har jeg aldri påstått. At det potensielt er noen motstridende interesser – det mener jeg det er. Jeg forstår veldig godt de fagforeningene som ønsker at denne endringen skal skje. Det har jeg ingen problemer med å forstå. Jeg tror heller ikke at de forbundene som mener dette, har noen problemer med å forstå at Arbeiderpartiet og regjeringens jobb også er å sørge for at vi kan gi gode helsetjenester også om det betinger at man får en periode med å leie

inn helsepersonell. Derfor må vi klare å løse dette på en måte som tar begge hensyn – til beste for alle i dette landet.

Marian Hussein (SV) [10:43:47]: Bruken av vikarbyråer er ustabil, og det er ikke bærekraftig, verken økonomisk eller i et beredskapsperspektiv. Statsråden nevnte at veldig mange kommuner sliter, men vi har også sett at når kommuner som tidligere har hatt vanskeligheter med å leie inn, har gjort noe med arbeidsvilkårene, enten det er turnusordninger eller bedre lønn, som Rørvik kommune, har de klart å rekruttere helsepersonell.

I 2024 måtte tillitsvalgte fra Norsk Sykepleierforbund begjære et bemanningsselskap konkurs for at noen av deres medlemmer skulle få utbetalt lønn de hadde utestående.

Dette er den typen aktører ministeren har villet fjerne fra resten av norsk arbeidsliv, men av en eller annen grunn skal helsesektoren unntas fra ryddesjauen. Kan ministeren forklare hvilke faglige og politiske vurderinger som ligger bak at vi fratar Fagforbundet og Sykepleierforbundet makt til faktisk å kunne påvirke arbeidssituasjonen sin ved å tillate disse bemanningsselskapene?

Statsråd Tonje Brenna [10:44:53]: Det er i grunnen det statsråden har forsøkt å gjøre i tre omganger med sitt svar til representanten. På helseområdet har vi et ansvar både for å sørge for at helsetjenestene våre er trygge og gode å være fast ansatt i, som er den foretrukne ansettelsesformen både for Arbeiderpartiet og for de fleste mennesker i Norge, tror jeg – jeg tror folk synes det er godt å vite at de har en jobb også i morgen – og også at vi må være sikre på at det til enhver tid er mulig å skaffe, også på kort sikt, nok bemanning til å kunne ha god nok helseberedskap til folk over hele landet, uansett hvilken helsesituasjon de måtte være i, og uansett hvor noen av oss kunne komme til å bli syke. Det kan høres veldig enkelt ut å si at vi bare skal endre disse reglene for helsetjenesten, men det er litt annerledes enn for resten av arbeidslivet.

Jeg tror ingen ønsker å fortsette i denne situasjonen, hvor man bruker så mye innleie; jeg tror heller ikke helseforetakene eller kommunene ønsker seg det, for det er dyrt for dem. Vi må klare å lage regler som gjør det mulig både å sikre befolkningens tilgang på helsehjelp og å sørge for at det er trygt og godt å jobbe i tjenestene.

Marian Hussein (SV) [10:45:56]: Jeg lytter til statsråden. Samtidig virker det som om hun synes det er greit at norske kommuner og helseforetak er så avhengige av disse bemanningsselskapene. Jeg savner politiske tiltak fra statsråden og Arbeiderpartiet, selv om de nylig har vedtatt at de sammen med sterke fagfore-

ninger og med et godt trepartssamarbeid vil jobbe for at alle arbeidstakere i Norge skal ha en trygg og helsefremmende arbeidshverdag. Det er altså en dissonans mellom det man foreslår i programmet, og det man yter i regjering.

Kan ministeren forklare at disse formuleringene også skal gjelde helsesektoren? Og når kan vi forvente en plan for å fase ut den økende bruken av innleie? Akkurat nå virker det som om man har gitt dette unntaket, men man har ingen plan for hvordan man skal hjelpe kommuner og sykehus ut av den avhengighetssituasjonen de er i.

Statsråd Tonje Brenna [10:46:59]: Jeg opplever at vi kanskje er litt på grensen, potensielt litt over på helseministerens ansvar, men for å gjenta det jeg svarte i stad: Dette er en sak som ligger mellom helseministeren og meg, og vi jobber med å komme til Stortinget med et svar på det anmodningsvedtaket.

Så er jeg ikke enig i at det ikke er tatt grep for å gjøre situasjonen bedre, for er det én ting Arbeiderpartiet har prioritert i denne perioden, er det arbeid og helse, bl.a. ved å styrke retten til heltid og retten til en fast stilling. Vi har strammet inn på innleiereglene, for at flere skal ha forutsigbarhet for egen arbeidshverdag. Vi har brukt partssamarbeidet aktivt, noe som er bra for Norge, både norsk økonomi, den enkelte arbeidstaker og den enkelte arbeidsgiver. Vi har også prioritert både kommuneøkonomien og helseforetakene når vi har lagt fram statsbudsjett og reviderte budsjett gjennom flere år, også sammen med SV, med stort hell, vil undertegnede påstå.

Som sagt: Vi er opptatt av at folk både skal få den helsehjelpen de trenger, og den arbeidshverdagen de fortjener, for vi trenger folk på jobb i Norge, og vi trenger å holde folk friske i dette landet.

Marian Hussein (SV) [10:48:03]: Arbeidsgiverpolitikken er, meg bekjent, under arbeidsministeren, og dette gjelder jo en arbeidslivspolitik som veldig få i helsesektoren ønsker. Når Fagforbundet og Sykepleierforbundet og flere andre forbund går sammen og krever at man fjerner dette unntaket, er det fordi de ønsker mer makt til å kunne løse utfordringene på arbeidsplassene, men disse vikarbyråene fratar dem muligheten til å jobbe for det vi er enige om, som er flere hele stillinger, økt grunnbemanning og flere tiltak for å kunne rekruttere til fast ansettelse istedenfor å uthule dette.

Hvilke tiltak vil ministeren gjøre for å forbedre situasjonen for Renate og hennes kollegaer i helsesektoren, slik at vi faktisk får flere ansatte, sykepleiere og helsepersonell, istedenfor at flere og flere kommuner blir avhengige av kredittkortgjelden – eller vikarbyråene, som det heter?

Statsråd Tonje Brenna [10:49:09]: Det er riktig at arbeidsministeren har ansvaret for lovverket, men representanten stiller ganske inngående spørsmål om hva helseforetakene gjør av prioriteringer, og det er på helseministerens område, så jeg tror det er bra for oss alle å være ryddige her.

Generelt, for å gi et svar som egentlig er til alle arbeidstakere i dette landet, vil Arbeiderpartiet fortsette å prioritere at folk skal ha en fast stilling å gå til. Vi vil at alle som ønsker å jobbe heltid, skal få muligheten til det. Vi vil at den som står utenfor og har et ønske om å komme innenfor arbeidslivet, uansett om man er 100 pst. arbeidsfør 100 pst. av tiden eller kan jobbe noe, skal få muligheten til det. Vi vil ha flere unge med, vi vil at flere av seniorene våre skal kunne stå lenger i arbeid, og vi vil fortsette å jobbe for at vi skal ta godt vare på arbeidstakerne våre gjennom hele livet. Vi vil også fortsette det arbeidet som høyere utdanningsministeren gjør når hun lager gode utdanninger som leder fram til jobb i helsetjenesten, og den viktige jobben helseministeren gjør når han hver dag står på for at helsetjenestene våre skal være gode, både for den pasienten som trenger det, og også som arbeidsplass.

I stort mener jeg at dette er noe av det Arbeiderpartiet har prioritert høyest, og det vil vi fortsette å gjøre også i tiden som kommer.

Mímir Kristjánsson (R) [10:50:26]: Når denne regjeringen og Stortinget har innført nye begrensninger i innleie i de øvrige delene av arbeidslivet, og kanskje særlig i byggebransjen i Oslofjord-regionen, har beskjeden fra firmaene ofte vært at begrenser man innleien, blir det helt umulig å skaffe folk. Det skulle nærmest ikke lenger være mulig å bygge et eneste bygg i Oslo-regionen hvis man hørte på de mest markskrikereske stemmene. Det viste seg likevel at så fort man begrenset innleien, var det fullt mulig å ansette folk, og det løste seg ganske godt for byggenæringen, som nå oppbemanner på mange områder. Her er parallellen til helse, der det er staten selv som er arbeidsgiver, litt åpenbar, synes jeg.

Er det ikke sånn i dag at denne innleiepraksisen bidrar til en negativ spiral, som også gjør det vanskeligere for kommuner og helseforetak å bemanne opp med faste stillinger, at de blir mer og mer avhengige av innleie, og at hvis man skal snu en sånn spiral, holder det ikke bare å bemanne opp fast, man må også begrense innleiemulighetene?

Statsråd Tonje Brenna [10:51:31]: Jeg tror representanten er ganske alene om, hvis jeg forstår ham rett, å mene at regjeringen ikke har gjort noe for å begrense innleie. Tvert imot er det noen av de tøffeste innstrammingene vi har gjort i lovverket vårt: å sørge for at vi

både strammer inn bruken av innleie og også tydeliggjør målet om at flest mulig skal ha en hel, fast stilling.

Jeg tror likevel det stemmer, det jeg sa tidligere: Det er ikke noen ønskesituasjon, verken for kommuner eller helseforetak eller andre som tilbyr viktige helsetjenester for befolkningen vår, at man er avhengig av innleie. Det tror jeg oppriktig ingen ønsker seg. Men jeg tror ganske mange synes det er krevende å komme ut av den spiralen som representanten selv også beskriver. Derfor må vi klare å få på plass regler som både hensyntar den viktige beredskapsfunksjonen helsetjenesten vår har, og samtidig tar vare på den enkelte arbeidstaker som jobber i tjenesten.

Mitt mål som arbeidsminister er at alle som jobber i dette landet, skal ha det trygt og godt på jobben. Jeg er helt sikker på at en fast stilling er en viktig del av det, og det kommer til å være det jeg fortsetter å gå på jobb for hver eneste dag, selv om – inntil videre – min jobb også er midlertidig.

Presidenten [10:52:34]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Abid Raja (V) [10:52:45]: Mitt spørsmål går også til arbeids- og inkluderingsministeren.

Altfor mange barn og unge vokser opp og kjenner på utenforskap, enten det gjelder fattigdom, mobbing, psykisk helse, manglende integrering eller utenforskap når det gjelder utdanning og arbeid. Mitt og Venstres mål er at alle barn og unge skal ha de samme mulighetene til å leve et fritt og godt liv. Storsamfunnet må stille opp for alle som har det vanskelig. Ingen skal stå i kampen mot utenforskap alene.

Dette er en sammensatt og komplisert samfunnsutfordring som omfatter flere felt og flere statsråders ansvarsområder, men arbeids- og inkluderingsministeren har på sett og vis et overordnet ansvar for hovedproblemstillingen og selvfølgelig et ansvar knyttet til utfordringer hva gjelder integrering og negativ sosial kontroll, og for at det er rekordmange unge mellom 20 og 29 år som verken er i jobb eller i utdanning. Over 110 000 personer, hele 16 pst. av dem mellom 20 og 29 år, er i utenforskap, uten jobb eller utdanning. Det er dramatisk for dem det gjelder, men det er også dramatisk for oss som samfunn. Ifølge regjeringen selv koster denne marginaliseringen og dette utenforskapet 73 mrd. kr i året. Vi trenger flere i jobb, og vi trenger at flere unge utdanner seg til yrker hvor vi trenger mange flere i årene som kommer. Regjeringens svar har på sett og vis vært en ungdomsgaranti, men vi ser jo at denne garantien ikke virker. Tallene går i feil retning på statsråd Brennass vakt. Derfor må vi tenke nytt, og vi trenger et nytt lederskap, som tar Norge framover.

Hva er statsrådets svar til de 110 000 som burde vært i arbeid eller utdanning, men som dessverre ikke er det, annet enn enda flere garantier uten reelt innhold?

Statsråd Tonje Brenna [10:54:32]: Mitt svar, eller min beskjed til de unge som i dag opplever å stå utenfor, er: Vi trenger dere. Vi trenger at dere opplever tilhørighet i dette samfunnet. Vi trenger at dere har tro på at det er bruk for dere og plass til dere i framtiden. Vi trenger at dere opplever at vi har rom for dere som arbeidstakere, at vi har et ønske om at dere skal lykkes i skolen, og vi trenger at unge mennesker føler at alle vi voksne er på jobb for at de skal kunne leve et godt liv.

Det er lett å karikere disse unge som er utenfor, og skape et bilde av at det knapt er et menneske under 30 år som har helsa i behold eller går på jobb i dette landet. Sannheten er at det var dobbelt så mange unge mennesker som var arbeidsledige på den borgerlige regjeringens vakt, og sannheten er også at i 2023 var 9,9 pst. av dem under 30 år i såkalt utenforskap, enten fordi de var på en helserelatert ytelse eller av andre grunner sto utenfor arbeid og utdanning, mens da Erna Solberg var statsminister, hadde vi enkeltår hvor vi var oppe i hele 12 pst. Så jeg er ikke enig i at utviklingen går i feil retning. Det jeg er enig i, er at vi har bruk for alle de unge, og at vi må gjøre mer for å få dem til å være inkludert i samfunnet. Det handler om muligheten til å gå i barnehage, at man får en trygg start på utdanningslivet sitt. Det handler om å ha en skole hvor alle unger kan trives og oppleve tilhørighet, ha det bra og lære det de skal. Det handler om et arbeidsliv som gir folk en sjanse. Det handler om integreringspolitikken, om språk, om det å være kvalifisert for å være arbeidstaker i et yrke den dagen man blir gammel nok til å være det. Det handler om å ha en kommuneøkonomi som gjør at vi har voksne tett nok på ungene våre til at de får mulighet til å bli tatt vare på uansett hvilken start eller hvilke forutsetninger de har i livet, og det handler om å ha politikere som er villige til å ta noen valg som gjør at vi er på lag med framtiden og tar vare på våre unge.

Arbeiderpartiet har på område etter område prioritert de unge. Vi skal gjøre enda mer framover. Men spørsmålet fra representanten var: Hva er beskjeden til de unge? Min beskjed til dem er: Vi trenger dere, absolutt alle sammen.

Abid Raja (V) [10:56:33]: Om det så stemmer, er det en mager trøst for de 110 000 at det var verre før. I over 30 år har Arbeiderpartiet kommet med ulike ungdomsgarantier, fra 1993-programmet, så vidt jeg har sett, til deres nylig vedtatte program. Garantiene er basert på at det er arbeidsgivere i privat sektor som for alle praktiske formål er satt til å oppfylle garantiene. Problemet er også at politikken til Arbeiderpartiet i regjer-

ing motarbeider garantien: Unge under 30 skal sikres utdanning, og samtidig kuttes det i studieplasser. Unge under 30 skal sikres jobb, og samtidig er det private næringslivet tappet for over 100 mrd. kr gjennom Arbeiderpartiets skatte- og avgiftsøkninger. Mindre overskudd i næringslivet gjør det mindre aktuelt å ansette flere. Kommuneøkonomien er i krise, og dårlig kommuneøkonomi gjør at mange innfører stillingsstopp. I tillegg har Arbeiderpartiet avviklet integreringsdugnden som skulle sikre nettopp unge med hull i cv-en en mulig jobb i offentlig sektor.

Hvem er det statsråd Brenna mener skal oppfylle Arbeiderpartiets garanti om jobb for alle under 30?

Statsråd Tonje Brenna [10:57:35]: Det er Arbeiderpartiet, sammen med dette næringslivet som representanten nå var veldig pessimistisk på vegne av, og sammen med kommunepolitikere og arbeidsgivere i offentlig sektor, både kommune, stat og fylke. La meg legge til: Det offentlige har mye å gå på når det gjelder arbeidsinkludering.

Siden vi overtok regjeringskontorene, har nesten 150 000 flere kommet i jobb. Det er 150 000 enkeltmenn som har fått en helt annen mulighet til å ha makt i eget liv, betale sine egne regninger og gi trygghet for seg og sine.

Vi har sørget for å få på plass en ungdomsgaranti. I løpet av høsten får vi også på plass et nytt ungdomsprogram som skal inntektssikre unge mens de prøver seg i aktivitet – framfor å jakte en helserelatert ytelse. Vi har gjennomført en fullføringsreform for videregående som gir elevene våre rett til å gå på skolen til de faktisk er ferdige. Vi har prioritert budsjettene til Nav – som gjør at vi har en arbeidsmarkedspolitik som består av 11,6 mrd. kr – som jobber for å inkludere flere i arbeidslivet hver eneste dag.

Det er fint med elendighetsbeskrivelse, men det er synd for representanten at den ikke stemmer.

Abid Raja (V) [10:58:40]: Vi er ikke pessimistiske på vegne av næringslivet, men vi undrer oss over hvorfor regjeringen så målrettet har gått etter det næringslivet man trenger for å oppfylle de garantiene Arbeiderpartiet stiller.

En av årsakene til fattigdom og utenforskap er altså integreringspolitikk som ikke virker godt nok, og for stor grad av segregering og negativ sosial kontroll i enkelte innvandremiljøer. Vi skal ikke svartmale, det er mye som går bra i Norge, men vi skal heller ikke feie problemene under teppet. Det er åpenbare utfordringer når det er en overvekt av elever på enkeltskoler som ikke har norsk som morsmål. Det er verken bra for etnisk norske elever eller for elever med annen etnisk bakgrunn. Derfor foreslo vi i Venstre her på Stortinget for et halvt år si-

den at det i enhver stortingsperiode skal behandles en melding fra regjeringen som ser på de langsiktige utfordringene integreringen medfører, både for å ha et felles faktagrunnlag og for å samles om å klare å lage en ny, forbedret integreringspolitikk. Det stemte Arbeiderpartiet imot.

I lys av dette nye: Vil nå regjeringen tenke nytt og re-vurdere Venstres forslag om en integreringsmelding, etter modell av perspektivmeldingen?

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Tonje Brenna [10:59:47]: Dette næringslivet som representanten er så bekymret for, de har ansatt åtte av ti av de 150 000 flere som har kommet i jobben siden vi overtok regjeringskontorene. Det tror jeg næringslivet selv er glad for, og det tror jeg alle de som har fått en jobb, er glade for.

En av de viktigste grunnene til at folk står utenfor arbeidslivet, særlig hvis de er født et annet sted i verden eller foreldrene deres er det, er språkbarrierer. Derfor må vi gjøre mer for at flere lærer norsk, enten man kom hit som voksen eller er født her, og derfor må vi styrke både integreringspolitikken og utdanningspolitikken og sørge for å investere i folk.

Jeg synes det er et paradoks at på den ene side framstår representanten nå veldig urolig for dette, mens på den annen side er jo planen å styre sammen med Fremskrittspartiet, et parti som har tenkt å kutte i alle integreringstiltak og sende Norge ut på et slags hurtigspor mot svenske tilstander. Det er det motsatte av det Norge trenger. Norge trenger at flere lærer norsk, Norge trenger at vi styrker bemanningen i kommunene og barnehagene og skolene våre, og Norge trenger at flere lykkes i arbeidslivet. Da er det Arbeiderpartiets integreringspolitikk som er virksom, og ikke Venstres og Fremskrittspartiets.

Abid Raja (V) [11:00:51]: Det næringslivet som statsråden nå trykker til sitt bryst, er det samme næringslivet som denne regjeringen har kastet ut i uforutsigbarhet ved å komme med plutselige skatteøkninger. Det gjorde at veldig mange ble skatteflyktninger og forlot Norge. De likte faktisk å være i Norge og betale skatt, men ikke den uforutsigbare politikken som denne regjeringen førte.

Det som fikk meg inn på dette sporet, var at statsråden brakte oss inn i det, selv om det ligger utenfor hennes konstitusjonelle område. Jeg går nå tilbake til hennes område, som bl.a. er barn og unge som sliter med psykiske lidelser. Også her har regjeringen gjennomført kutt – kutt i studenthelse og kutt i tiltak mot rusmisbruk blant studenter, som er halvert sammenlignet med

2020. Disse kuttene har blitt videreført. Det står i kontrast til det uttalte målet regjeringen har om å styrke psykisk helse blant barn og unge.

Mitt spørsmål er: Hvordan vil regjeringen sikre at unge med psykiske lidelser får helsehjelp raskt, for å forhindre økt sykefravær og varig utenforskap, når de samtidig fortsetter å kutte i psykisk helsevern for unge og studenter?

Statsråd Tonje Brenna [11:01:57]: Helseministeren er godt i gang med en opptrappingsplan for psykisk helse. Samtidig vil jeg understreke at det er litt mindre svart-hvitt enn det representanten påstår, for nå hørtes det ut som nær sagt alle unge mennesker i dette landet har en psykisk helseplage, og det er jo ikke tilfellet. Jeg tror Ungdata-undersøkelsen viste at det var åtte eller ni av ti unge som svarte at de har alt de ønsker seg her i livet, at de har gode relasjoner til foreldrene, trives på skolen, har venner, har en aktiv fritid og deltar i ulike former for fellesskap som gir livet mening.

Vi skal ta godt vare på helsen til ungene våre, enten det er en fysisk eller psykisk plage hver og en av dem måtte streve med. Men det å sørge for at ungdommene våre har det bra, handler om veldig mye mer enn helsepolitikken. Det handler om utdanningspolitikken, det handler om kulturpolitikken, det handler om de viktige prioriteringene regjeringen har gjort for å sørge for at flere barn kan delta i idrettslag og foreninger over hele landet. Det å ta vare på ungene våre er å investere i framtiden, og det er det aller viktigste Arbeiderpartiet gjør hver dag i regjering.

Presidenten [11:02:57]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Tina Bru (H) [11:03:13]: Spørsmålet mitt går til forsknings- og høyere utdanningsministeren.

En god skole er vår aller viktigste sosialpolitikk. Forutsetningene for å skape en skole der det ikke spiller noen rolle hvilken bakgrunn du har, eller hvem foreldrene dine er, er å ha nok kvalifiserte og dyktige lærere som ønsker å jobbe i skolen over lengre tid. De siste årene har krav etter krav og mulighet etter mulighet blitt fjernet av denne regjeringen. Firerkravet – i den absolutt enkleste formen for matematikk på videregående – for å komme inn på lærerutdanningen er borte. Det var et krav som bidro til at flere lærerstudenter fullførte. Kravet om at lærere skal ha fordypning i fagene de underviser i, er også borte. Lærerspesialistordningen, altså en karrierevei for lærere som trives i klasserommet og vil bli i skolen, er borte. Den ga mulighet for videreutdanning, opprykk og økt lønn.

I 2021 var søkertallet til grunnskolelærerutdanningen 2 272 – ned fra 2 494 året før. Arbeiderpartiet gikk da

hardt ut og mente at Solberg-regjeringen måtte bære deler av ansvaret for at søkertallet gikk ned. Nå er søkertallet 1 918 – opp fra 1 676 i fjor. Det er selvfølgelig bra at tallene nå går opp sammenlignet med i fjor, men vi må vel kunne innrømme at dette på ingen som helst måte er jubeltall. I 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 og 2021 lå søkertallet til grunnskolelærerutdanningen – 1.–7. klasse – på godt over 2 000. I 2023, 2024 og 2025 var det under 2 000 søkere, så tallene går feil vei. Det sier noe om hvor mange som har lyst til å ha en av verdens viktigste jobber.

Spørsmålet er om statsråden er fornøyd med at færre enn før nå ser for seg å jobbe med de aller yngste barna våre.

Statsråd Sigrun Aasland [11:05:14]: Læreryrket og en god skole har høy prioritet for denne regjeringen. Det har over tid vært en negativ utvikling med tanke på hvor mange som ønsker å søke jobb i skolen, og derfor er vi veldig glade for at årets søkertall viser en oppgang på 15 pst. – det er 3 200 som har grunnskolelærerutdanning som førstevalg. Jeg tenker det er et tegn på at politikk virker. Den aller viktigste motivasjonen for å få unge mennesker til å søke seg til læreryrket er jo læreryrket selv. Der har denne regjeringen tatt mange grep som handler om at læreren skal være sjefen i klasserommet, om bedre muligheter for veiledning i læreryrket og om å ta tilbake bøker og praktisk læringsmaterie i skolen.

Det har vært en teori, bl.a. fra Høyre, om at det å innføre særskilte karakterkrav ut over studiekompetanse, som jo kreves for alle studier man søker på i Norge, skulle øke prestisjen til enkeltfag for både sykepleierutdanning og lærerutdanning. Vi har fjernet disse kravene – og jeg vil si: Mye tyder på at slike krav ikke hadde som effekt at prestisjen økte. Nå ser vi at søkertallene øker både til grunnskolelærerutdanningen og til sykepleierutdanningen. Vi har også satt i gang et viktig arbeid for å forbedre lærerutdanningen enda mer. Vi har en god lærerutdanning i Norge – den har vi nettopp evaluert. Lærerstudentene selv etterlyser mer praksis, mer kunnskap om skole-hjem-samarbeid og mer kompetanse med tanke på ulike elevgrupper. Vi har oppfordret gode læresteder til å ta det på alvor og til å jobbe videre med enda bedre utdanninger.

Jeg tror ikke flere stengte dører gir flere motiverte lærerstudenter. Åpne dører, motivasjon til flere og en god utdanning er en bedre vei for å få flere gode lærere.

Tina Bru (H) [11:07:13]: Nå har aldri prestisje vært et hovedargument for å innføre de kravene. Det handler om hva slags lærere man får ut i andre enden, og fullføring. Jeg tror likevel vi må kunne være enige om at det kanskje ikke skader at det også er litt prestisje knyttet

til det å ha verdens viktigste jobb, nettopp det å være lærer.

I 2016 innførte Solberg-regjeringen krav om karakteren 4 i den absolutt enkleste formen for matematikk for å komme inn på lærerutdanningen. En analyse fra NIFU peker på at de som startet etter firerkravet, har rundt 3 prosentpoeng høyere sannsynlighet for å fortsatt være aktive studenter etter to år. Mye av frafallet skjer i løpet av de første årene på lærerutdanningen. Hvis studentene kommer seg gjennom starten av studiet, er det mer sannsynlig at de fullfører hele løpet.

Fullføringstallene for 2021, altså det første kullet som gikk ut med firerkravet, viste at hele 7 prosentpoeng flere fullførte studiet på normert tid. Hvorfor velger statsråden da å fjerne krav som har vist seg å gi flere kvalifiserte lærere ut i norske klasserom?

Statsråd Sigrun Aasland [11:08:13]: Jeg er nysgjerrig på hvilke andre utdanninger Høyre mener er så viktige at de vil innføre særskilte karakterkrav for å komme inn. Vi har mange viktige yrker og utdanninger i dette landet.

Nå har vi fjernet karakterkravene. Vi har svært få kull som datagrunnlag for all den statistikken Tina Bru siterer, men det viktigste er hva som kommer ut i andre enden. God oppfølging av studentene og høy studie kvalitet er vi konstant i dialog med flinke lærerutdanninger og gode universiteter og høyskoler om. Jeg mener at det viktigste for å motivere unge mennesker til å søke seg til læreryrket er å jobbe for en bedre skole, der læreren er sjefen i klasserommet. Hva vi får ut i andre enden, handler mye mer om utdanningen de tilbyr, enn enkelte karakterkrav vi setter for å komme inn.

Tina Bru (H) [11:09:03]: Jeg er enig i at det viktigste er hva som kommer ut i andre enden, men jeg tror ikke jeg er enig i resonnetet om at hva man kommer inn med når man skal gjennomføre et studium, ikke spiller noen rolle for hva slags grunnlag man har når man kommer ut. Jeg tror faktisk det er viktig. Det var derfor vi også var for krav på sykepleierutdanningen, f.eks. på medikamentregning. Det har noe å si.

Det overordnede poenget og bildet her er at over 18 000 elever går ut av grunnskolen uten å kunne regne skikkelig. Matte er det faget hvor foreldrenes utdanningslengde har mest å si for hvilken karakter elevene får. Det er med andre ord det faget hvor de sosioøkonomiske forskjellene kommer aller tydeligst frem. Det er derfor jeg er opptatt av dette. Det er avgjørende at de som skal undervise elevene våre, har solid faglig grunnlag, og det er legitimt å spørre hvordan en student med laveste karakter i matematikk kan være rustet til å undervise elevene som ligger på laveste mestringsnivå.

Ser statsråden overhodet hvilke konsekvenser det har for elevene når de senker kravene til fremtidige lærere? Det handler ikke bare om ro og disiplin i klasserommet, det handler også om kvaliteten på lærerne og fagkunnskapen.

Statsråd Sigrun Aasland [11:10:08]: Kravet til framtidige lærere er akkurat det samme, fordi man for å bli ferdig utdannet lærer må gjennom en lærerutdanning som er av høy kvalitet, og som framover kommer til å bli av enda høyere kvalitet. Selvfølgelig spiller det en rolle hvilken kompetanse man har når man kommer inn. Derfor har vi krav om studiekompetanse og et svært sofistikert og godt opptakssystem. Nå er det flere søkere til grunnskolelærerutdanningen enn det er studieplasser. Det betyr også at kravene for å komme inn vil øke.

Vi trenger motiverte lærere som har motivasjon, talent og ønsker å lære på tvers av mange fag. Enkeltkrav på enkeltfag har ikke motivert flere, det har ikke gitt oss en bedre lærerutdanning. Vi mener at mye bredere grep både er fornuftig og viser seg å virke, når vi ser på søker-tallene fra i år.

Tina Bru (H) [11:11:01]: Da har jeg lyst til å spørre igjen: Statsråden sa i stad at det finnes et svært tynt eller lite datagrunnlag for å hevde at firerkravet hadde noe å si, men vi vet at hele 7 prosentpoeng flere fullførte studiet på normert tid. Man kommer ut i andre enden – man ikke bare starter, man fullfører, man kommer ut, man kommer seg inn i klasserommet. Er det et så lite imponerende resultat at det ikke er verdt å bite seg merke i at det kan ha hatt noe å si? Hvordan kan statsråden være så skråsikker på at det ikke har noen effekt, at det ikke er lurt? Er ikke statsråden opptatt av at vi faktisk får flere til å fullføre, all den tid vi trenger flere lærere?

Statsråd Sigrun Aasland [11:11:41]: Regjeringen har mange tiltak for både å styrke progresjonen og sørge for at gode lærere kommer ut i andre enden. De årene man har operert med et særskilt karakterkrav, har også vært særskilte år. Det er få kull, det har vært en pandemi, det har vært nye vurderingskrav underveis. Statistikken representanten bruker, må vi si er litt selektiv. Virkeligheten har vist oss at da vi fjernet karakterkravene, jobbet med å forbedre lærerutdanningen og tok skikkelig tak i skolen, bestemte flere unge mennesker seg for at de ønsket å velge læreryrket. Det er flere søkere enn det er plasser, og det er gode utdanninger med høye krav for å komme ut i andre enden som en utdannet lærer.

Tina Bru (H) [11:12:31]: Det som er litt merkelig med det resonnetet, er jo at i de årene vi innførte

dette kravet, da vi styrte, var søkertallene til utdanningen høyere – ganske mye høyere – enn de er nå. Til tross for de grepene statsråden mener man har tatt nå, som gjør at de endelig er på vei opp igjen, er de fortsatt mye lavere enn de var da man hadde kravet. Så det kan ikke være noen sammenheng mellom at kravet gjorde at ting ble dårligere, og at søkertallene gikk ned, for faktum er jo at det var motsatt.

Jeg synes det er litt rart å høre statsråden snakke om at vi hadde en pandemi. Det vi stort sett vet om hvordan pandemien påvirket f.eks. skolen, er jo at den gjorde at resultatene ble dårligere, at man slet, men her har vi jo motsatt effekt. Her har vi altså hatt en økt fullføring under en pandemi. Det også må jo tyde på at det kanskje ikke var så dumt. Det må jeg spørre statsråden om igjen.

Statsråd Sigrun Aasland [11:13:24]: Det ble innført et karakterkrav for lærere og sykepleiere. Over tid har søkertallene til grunnskolelærerutdanningen gått ned. Det siste året er det tatt betydelige grep for å bedre arbeidshverdagen og kvaliteten i skolen, og vi har tatt tak i og tatt initiativ til en ytterligere forbedring av en allerede svært god lærerutdanning.

Nå ser vi at søkertallene er på vei opp. Det er 15 pst. økning i søkertallene til grunnskolelærerutdanningen. Det er også tall jeg mener representanten bør finne relevante, og som jeg mener tyder på at det ikke er særskilte karakterkrav, men et solid utdanningssystem, god undervisning og strenge krav for å komme ut som kvalifisert lærer i den andre enden som gir oss gode lærere.

Tina Bru (H) [11:14:16]: Det som var mitt poeng i stad, var bare at da vi hadde disse kravene, var tallet høyere. Vi er enige om at vi trenger flere, og jeg er enig i at det er bra at det tallet nå går opp, men da er det i hvert fall ikke noen sammenheng mellom det å ha krav og at tallene går ned. Det er det i hvert fall ikke. Da er på en måte det overordnede spørsmålet: Hvorfor er man så imot å ha de kravene? Hvis de gjorde at flere søkte seg til lærerutdanningen da vi hadde dem – altså at det ikke er noen direkte effekt av å stille krav at man får færre søkere – hvorfor da ta dem bort?

Statsråd Sigrun Aasland [11:14:46]: Søkertallene til grunnskolelærerutdanningen har over flere år gått ned og vært lave. Vi går glipp av mange motiverte søkere når vi stiller særskilte krav som vi ikke stiller til noen andre også svært viktige utdanninger. Nå er jeg glad for å se at søkertallene til lærerutdanningen går opp. Vi trenger mange grunnskolelærere i dette landet. Vi har mange gode læresteder som skal følge opp studentene og sørge for at de kommer seg gjennom utdanningen. Jeg er ikke bekymret, som representanten synes å være, for at fjerning av karakterkravene skal få færre til å søke

lærerutdanningen, rett og slett fordi statistikken tyder på noe annet.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:15:44]: Barnehagen er en utrolig viktig arena for å sikre inkludering og fellesskap og at ungene blir fanget opp tidlig og fulgt opp tidlig. Det er blitt gjort solide løft for faglig innhold, sosial utjevning og at barnehagene skal tilføre barna mye i en egenverdi av fellesarenaer, godt pedagogisk innhold og gjerne turer ut i friluft.

Senterpartiet er opptatt av at det skal være et godt barnehagetilbud i hele landet, og at man nettopp får innfridd kravet på barnehageplass. Den siste tiden har barnehager måttet redusere åpningstidene og stenge i eksempelvis Nittedal, Holmestrand, Hitra og Rana på grunn av mangel på bemanning.

Barnehagelærerutdanningen er viktig, og søkertallene hit er nedslående – utenom til Høgskulen i Volda. Har statsråden vært i kontakt med Volda om hvordan øke søkertallene til barnehagelærerutdanningen, eller er hun ikke bekymret for bemanningskrisen i barnehagene?

Statsråd Sigrun Aasland [11:16:42]: Jeg vil gjerne takke for et godt spørsmål. Det er bekymringsverdig at søkertallene til barnehagelærerutdanningen er såpass lave. Vi trenger flere kvalifiserte ansatte i norske barnehager. De gjør en ekstremt viktig jobb for barna våre og for samfunnet, og vi er opptatt av å få de tallene opp. Vi tar flere grep for å få dette til. Det handler om ny barnehagelov og bedre pensjonsvilkår for alle dem som jobber i barnehagene. Det handler også om å bygge videre på mye av det gode arbeidet som gjøres ved utdanningsinstitusjonene.

Representanten refererte til Høgskulen i Volda. Jeg har nylig besøkt Høgskulen på Vestlandet, som også tenker nytt og gjør bra ting og har fått mange søkere, i hvert fall flere søkere enn i fjor, til barnehagelærerutdanningen, og der tilbyr de praksis i nærliggende kommuner en gang i uken. Det er en kreativ måte å tenke på. Det er en viktig måte å løse bemanningsutfordringer og å motivere søkere på samtidig, som jeg oppfordrer flere til å gjøre.

Presidenten [11:17:44]: Da er den muntlige spørretimen over.

Sak nr. 2 [11:17:51]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:17:52]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 5, fra representanten Geir Jørgensen til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Marie Sneve Martinussen.

Spørsmålene 8 og 9, fra henholdsvis representantene Eivind Drivenes og Svein Harberg til klima- og miljøministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Kari-Anne Jønnes (H) [11:18:11]: «Hvordan vil statsråden opprettholde det spesialpedagogiske utrednings- og observasjonstilbudet som nå utføres av lærerne på Solberg skole, i det nye Oslo universitetssykehus, innenfor de planene som ligger til grunn for ny sykehusskole ved nye Oslo universitetssykehus?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:18:33]: Takke for spørsmålet. Først vil jeg si at Solberg skole og lærerne og personalet der gjør en veldig viktig jobb for en veldig viktig gruppe, og at det er mange kvaliteter i dette tilbudet som det er veldig viktig å bevare og ta med seg videre.

Jeg svarte representanten Jønnes på dette spørsmålet skriftlig 1. april i år, og i forbindelse med svaret på det skriftlige spørsmålet innhentet jeg informasjon fra Helse sør-øst. Vi ble da informert om at de skolearealene som finnes i dagens bygningsmasse på Rikshospitalet, vil bli videreført etter at nye Rikshospitalet er ferdigstilt. Det vil også være mulig å gi pasienter som har behov for det, en-til-en-undervisning på eget rom. I tillegg vil arealer som er avsatt til møterom, også kunne benyttes til undervisning.

Når det gjelder å sikre nødvendig kompetanse og organisering av selve undervisningstilbudet, er det fylkeskommunen, i dette tilfellet Oslo kommune, som vil være ansvarlig for dette etter flyttingen. Det ligger derfor til Oslo kommune å uttale seg om dette.

Jeg har naturligvis merket meg Epilepsiforbundets bekymring for hva som vil skje med skoletilbudet som nå er på Solberg skole, etter flyttingen av Spesialsykehuset for epilepsi til nye Rikshospitalet. Dette skal etter planen skje mellom 2031 og 2035. Det er altså noen år fram i tid, og det er i etappe to av byggeprosessen for nye Rikshospitalet. Etter opplæringsloven er det nye Rikshospitalet som er ansvarlig for nødvendige lokaler til undervisningsformål, og Oslo kommune som er ansvarlig for selve undervisningstilbudet. Jeg forutsetter selvfølgelig at de ansvarlige partene sørger for god planlegging, at de involverer fagkompetanse og alle som har en mening om dette, og at de i fellesskap finner gode løs-

ninger for et veldig viktig skoletilbud også etter flyttingen.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:20:29]: Jeg tror ikke statsråden har satt seg godt nok inn i hva Solberg skole er. Denne skolen ved SSE – Spesialsykehuset for epilepsi – er en helt uunnværlig del av den tverrfaglige utredningen av barn og unge med alvorlig epilepsi. Det å observere barn og unge i klasserommet gir helt nødvendig og kritisk viktig kunnskap om hver enkelt, som brukes videre av legene for å finne en behandlingsform som er riktig for den enkelte. Spesialpedagogene på den skolen har sammen med de tverrfaglige teamene overføringsansvaret til kommunene, som gjør at kommunene kan hjelpe ungene videre og sørge for at de fullfører og består et skoleløp, noe som gjør at også de kan lykkes på skolen og i samfunnet.

Mener statsråden at denne måten å ha en helhetlig, tverrfaglig og høyspesialisert tilnærming på i helsevesenet skal utgå? Skal vi redusere muligheten for videre anfallskontroll og arbeid?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:21:34]: Vi skal ha et godt tilbud. Selvfølgelig skal vi ha det. Som jeg sa innledningsvis i svaret, vet jeg at dette er et tilbud som har vært og er viktig for mange, med spesialisert og tverrfaglig kompetanse som kommer den enkelte til gode. Jeg forutsetter selvfølgelig at pasientgruppen og de barna, ungdommene og andre dette gjelder, skal ha et like godt tilbud i fortsettelsen.

Så er det som sagt forskjell på hva fylkeskommunen Oslo har ansvar for av innhold, og hva spesialisthelsetjenesten har ansvar for når det gjelder bygg og fasiliteter. Vi må jo legge til grunn, og det vil jeg selvfølgelig også gjøre her, og understreke at det tilbudet som blir i framtiden, må være minst like bra som det tilbudet som er i dag.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:22:22]: Da legger jeg til grunn at statsråden tar med seg følgende innspill tilbake: Solberg skole er ikke bare en skole. Den er en del av et tverrfaglig, spesialisert, landsdekkende tilbud. Vi er helt avhengige av å beholde det teamet rundt ungene.

Det er ikke sånn at unger med alvorlig epilepsi kan få undervisning på rommet eller i et møterom. Jeg fikk jo svaret 1. april, og jeg trodde det var en fleip. Det er statsrådens ansvar å sørge for at også unger med alvorlig epilepsi får både undervisning og ikke minst behandling i helsevesenet som gjør at de kan få et godt liv og få den best mulige behandlingen og medisineringsen for sin epilepsi. Ungene som er på Solberg skole, er utrolig syke når de er der, men hvis de får riktig behandling, som er denne statsrådens ansvar, kan de fungere utmerket i samfunnet.

Derfor er det så viktig at statsråden går tilbake, og mitt spørsmål blir: Er statsråden villig til å sørge for at både skolen og behandlingstilbudet opprettholdes ved nye Oslo universitetssykehus?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:23:34]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Som jeg har sagt, er det en tydelig ansvarsfordeling her mellom fylkeskommunen og spesialisthelsetjenesten. Jeg forutsetter og legger til grunn at de som har glede av og trenger dette tilbudet, skal ha et minst like godt tilbud også i framtiden.

Så tror jeg det er litt for tidlig nå å slå fast endelig struktur, hvor mange rom og hvor mange fasiliteter. Da denne saken var omtalt i media for noen uker siden, uttalte programlederen for nye Rikshospitalet at de ikke har planer om å endre den eksisterende sykehuskolen i første byggefase, men at de etter hvert også vil se på muligheten for en større skole. Her må en da passe på at en har fasiliteter og rammebetingelser som gjør at en kan gi et best mulig tilbud til beste for dem tilbudet er til for.

Jeg er helt sikker på at alle involverte parter har merket seg engasjementet for denne saken, og jeg håper og legger til grunn at det også vil være god involvering framover for å sikre at innbyggerne våre har det beste tjenestetilbudet.

Spørsmål 2

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:24:47]: «I dag er rundt 80 pst. av alle fastleger næringsdrivende og om lag 20 pst. kommunalt ansatte. En utredning fra Helse- og omsorgsdepartementet fra 2022 viser at fullstendig omlegging fra næringsdrift til kommunalt ansatte fastleger vil koste over 11 mrd. kr mer årlig og kreve rundt 2 700 flere fastleger. Dette for å kompensere for lavere effektivitet hos kommunalt ansatte leger enn hos næringsdrivende fastleger.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at næringsdrift fortsatt skal være hovedregelen i fastlegeordningen i fremtiden?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:25:27]: Takk for spørsmålet.

En velfungerende fastlegeordning i hele landet er avgjørende for framtiden til vår felles helse- og omsorgstjeneste. Derfor har denne regjeringen prioritert fastlegeordningen høyt fra første dag i regjering. Vi har styrket ordningen med mer enn en milliard kroner.

Ved å styrke basistilskuddet for fastlegene har næringsdrivende fastleger fått tryggere økonomiske rammer. Samtidig er tilskuddsordningen for allmennleger i spesialisering gjort nasjonal og styrket betydelig. Alt dette bidrar til tryggere økonomiske rammer for næ-

ringsdrivende leger, noe vi ser er særlig viktig for de yngre legene og for dem som skal starte som fastlege, og selvfølgelig også for kommuner som har ansatte leger.

Fra starten av 2023 og fram til nå har over 200 000 innbyggere som sto på lister med vikar, fått fastlege. Vi har aldri rekruttert så mange fastleger som vi gjør nå, og legene sier de både trives og vil stå lenger i yrket. Det gleder meg, for vi overtok en fastlegeordning som var i dyp krise. Fra at nyrekrutteringen i større grad skjedde blant ansatte leger, ser vi nå at stadig flere unge leger velger å etablere seg som næringsdrivende fastleger. Jeg mener det er grunnlag for å slå fast at vi har gjennomført en vellykket snuoperasjon.

Men vi er ennå ikke i mål. Regjeringen vil fornye, forsterke og forbedre fastlegeordningen slik at denne fortsatt kan være gullet i vår felles helsetjeneste også de neste 25 årene. Derfor har vi nylig sendt den første stortingsmeldingen om allmennlegetjenesten på over 25 år til Stortinget.

Regjeringen er enig med representanten i at næringsmodellen skal bevares som hovedmodell. Jeg mener samtidig det er veldig viktig at det er valgmuligheter, og det trodde jeg partiet Høyre også var opptatt av: at leger og kommuner som ønsker noe annet, også må få muligheten til å kunne velge fastlønn. Når man snakker med fastlegene, ikke minst de yngre fastlegene, er det mange som foretrekker denne måten å jobbe på, og da mener jeg vi skal legge til rette for at de skal få muligheten til det.

I den nevnte stortingsmeldingen presenterer vi en rekke grep som bl.a. skal gi legene økt trygghet også når de velger næringsdrift. Sentralt i dette er som sagt å øke andelen basistilskudd av fastlegenes samlede finansiering og å gi fastlegene mulighet til å utvikle fastlegekontorene til tverrfaglige kontorer. Vi ser fram til dialogen med Stortinget for en fornyet, forsterket og forbedret fastlegeordning.

Til sist vil jeg opplyse om at det er faglige diskusjoner knyttet til rapporten som representanten henviser til. Jeg er helt sikker på at representanten har fått med seg en nylig rapport fra Folkehelseinstituttet som viser at fastlønn kan ha både medisinske og samfunnsøkonomiske fordeler, som også bidrar til at de samfunnsøkonomiske gevinstene er større enn kostnadene. Derfor mener jeg det ikke er et entydig svar her. Derfor er det viktig at vi også legger til rette for at vi både kan ha fastleger som jobber godt som selvstendig næringsdrivende, og at vi kan ha kommunalt ansatte fastleger for dem som foretrekker den modellen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:28:30]: Regjeringens politikk gjør det mindre attraktivt å være næringsdrivende fastlege. Arbeiderpartiets politikk er å reduse-

re den aktivitetsbaserte finansieringen til fordel for økt basisfinansiering. Konsekvensen av Arbeiderpartiets politikk beskriver regjeringen selv på en utmerket måte i sin egen stortingsmelding:

«Isolert sett vil fastleger som har lavere andel av sin inntekt fra takster» – altså lavere aktivitet – «enn gjennomsnittet, komme godt ut, mens de som har høyere andel av inntekten fra takster,» – altså høyere aktivitet – «taper.»

På hvilken måte vil det å belønne fastlegene som jobber minst og har lavest aktivitet, bidra til en mer tilgjengelig fastlegeordning for innbyggerne våre?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:29:24]: Hadde verden vært så enkel – men det er jo ganske sammenhengende, det vi her diskuterer.

Dagens finansieringsmodell gir sterke insentiver til aktiviteter som utløser refusjoner fra folketrygden. Det bidrar til høy aktivitet og tilgjengelighet, som er viktig for denne regjeringen. Jeg tror vel tallenes tale er ganske klar på hvordan denne ordningen nå er stilt, sammenlignet med for noen få år siden.

Representanten må imidlertid ha fått med seg både fra ekspertutvalget, fra Helsedirektoratet, fra de faglige rådene og de som har utredet dette, at en for høy grad av aktivitetsbasert finansiering også kan ha noen uheldige konsekvenser. Det kan både være at man har for høy aktivitet på det som ikke er egnet og medisinskfaglig riktig, eller at aktiviteter som ikke utløser like høy refusjon, kan bli nedprioritert.

Vi må ha en balanse mellom basisfinansiering og takstfinansiering, og vi mener at med det opplegget vi nå har lagt på bordet for Stortinget, finner vi en bedre balanse, som skal bidra til begge deler.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:30:28]: Vi har bak oss mer enn 20 år med en svært effektiv og god fastlegeordning, og når inntekten til fastlegene i stor grad base- res på antall pasientkontakter, har jo fastlegene også et veldig klart insentiv til å være tilgjengelige, til å være effektive, og til å tilby de tjenestene som etterspørres av innbyggerne. Vi kan ikke forvente at folk jobber mer dersom de ikke får betalt for det.

Det er også sånn at endringen i finansieringsordningen som regjeringen nå foreslår for Stortinget, belønner fastlegene som jobber minst. Det rammer de fastlegene som jobber mye, og som får en stor del av inntekten sin gjennom aktivitetsbasert finansiering.

Jeg gjentar: Fastlegeordningen har vært svært effektiv. Hovedregelen har vært at fastlegene er selvstendig næringsdrivende, og det har gitt innbyggerne tilgang på fastleger. Så hvorfor ønsker statsråden å rokke ved den mest effektive delen av helsetjenesten?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:31:33]: Jeg er opptatt av å bevare denne ordningen også de neste 25 årene. Derfor har jeg tatt på alvor den fastlegekrisen vi overtok fra den foregående regjeringen, da fastlegene praktisk talt rømte fra yrket.

Vi har tatt helt nødvendige grep for å finansiere ordningen tilstrekkelig, men vi vil også fornye og forsterke den, bl.a. gjennom det som det åpenbart er faglig gode grunner for å gjøre: mer tverrfaglige fastlegekontorer, bedre ledelse på fastlegekontorene og mer tid til utviklingsarbeid på fastlegekontorene. Vi må også ta inn over oss at mange fastleger forteller at det er utstrakt bruk av overdiagnostikk og overbehandling, og at vi ikke bruker ressursene på en effektiv nok måte. Da må også partiet Høyre skjønne at det ikke bare er å belønne mer og mer aktivitet gjennom stykkprisfinansiering. Vi må også sørge for at det er riktig aktivitet.

Med det opplegget vi nå foreslår for Stortinget, som er en moderat justering av dagens finansieringssystem, legger vi til rette for nettopp det. Det vil også være bra for å kunne følge opp kronikere og de som har sammensatte lidelser, og bidra til at vi får færre sykehusinnleggelser.

Spørsmål 3

Erlend Svardal Bøe (H) [11:32:52]: «Det siste året har ventetidene for pasienter ved UNN økt med nesten tre uker. I snitt må pasientene nå vente 83 dager på å få fysisk helsehjelp ved Universitetssykehuset Nord-Norge HF, og situasjonen er ikke i bedring. Da Høyre satt i regjering, gikk ventetidene ned, offentlig-privat samarbeid fungerte og sykehusene hadde stabil økonomi. Det er trasig når folk som trenger hjelp, må sette livet sitt på vent for å få det.

Hva er grunnen til at regjeringen ikke klarer å få ned ventetidene for pasientene ved Universitetssykehuset Nord-Norge HF?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:33:35]: Takk for spørsmålet. La meg først få si at norske pasienter over mange år har ventet for lenge på nødvendig helsehjelp, og det er grunnen til at vi satte i gang Ventetidsløftet for ett år siden. Regjeringen har nå bevilget historisk mange milliarder kroner ekstra til sykehusene for å øke aktiviteten, bedre pasientflyten og få opp kapasiteten, og vi gjør det på den norske måten, som er å samarbeide med fagforeningene og arbeidsgiverorganisasjonene. Dette er et partnerskap.

Det er satt i gang hundrevis av tiltak i hele Sykehus-Norge, alt fra utvidede åpningstider, bedre ansvars- og oppgavefordeling, bruk av ny teknologi og et bedre og utvidet samarbeid med ideelle og private aktører som kan bidra til å avlaste de offentlige sykehusene.

Dette er en operasjon som tar tid, men jeg er veldig glad for at vi nå ser en betydelig framgang. De siste tallene vi har fra mars, viser at det nå er nesten 47 000 færre som venter på helsehjelp i Norge. Gjennomsnittlig ventetid har gått ned med 20 dager på ett år. Fristbruddene for ventende er nesten halvert, og vi ser nå også at ventetid for påbegynt helsehjelp, som altså er den tiden det tar fra man får henvisning til helsehjelpen starter, vil gå ned. Vi har hele tiden sagt at ventetid for påbegynt helsehjelp vil gå litt opp før den kan gå ned, og det er enkel statistikk. Det handler om at når sykehusene tar unna veldig mange tusen pasienter som har ventet lenge på helsehjelp, drar de pasientene med seg et ganske høyt ventetidstall inn i statistikken, noe som gjør at gjennomsnittstallet går opp, men det vil også framover gå markant ned, så i stort mener jeg at vi er i rute.

Jeg følger nøye med på situasjonen i Helse nord, og spesielt ved UNN. Jeg tror vi må være presise på hva den problemstillingen først og fremst handler om. Det handler om ventetidene innenfor øre-nese-hals, og det skyldes i stor grad tilgangen på audiografer. Det er satt i gang en rekke tiltak ved UNN, og det kommer nye tiltak for å øke kapasiteten innenfor audiologifaget. Det er nå intensivert som en del av Ventetidsløftet, bl.a. gjennom en stipendordning og lønnspakker i flere trinn for å rekruttere og stabilisere medarbeidere. Man har også fått på plass bedre oppgavedeling til audiometriassistenter, og den polikliniske aktiviteten er økt.

Alt dette vil gi resultater. Vi ser nå at det begynner å skje. Hvis vi holder øre-nese-hals utenfor ventetidstallene, er Helse nord samlet nå nesten nede på 2019-nivå for påbegynt helsehjelp, som altså var 59 dager i april 2019.

Ventetidene begynte å stige i 2017, og de steg særlig som et resultat av pandemien og en stram sykehusøkonomi. Alt dette har vi nå gjort noe med, og jeg føler meg trygg på at vi skal nå målet i løpet av året – altså en markant reduksjon i ventetidene for norske pasienter.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:36:38]: Ventetidene har ikke gått opp i årevis. Ventetidene har gått opp med tolv dager under Arbeiderpartiet. Da Høyre satt i regjering, gikk de samlet ned med 14 dager. Jeg synes egentlig svaret til statsråden illustrerer hva som er problemet med denne regjeringen, for hver gang statsråden blir utfordret på at ventetidene går opp, og at Ventetidsløftet ikke fungerer, er det alltid det samme: Det handler om at det må gå litt opp før det går ned, og en har satt i gang hundrevis av tiltak. Ventetidene går likevel ikke ned, resultatene uteblir, og det hjelper ikke pasientene.

Jeg synes egentlig Landsforeningen for hjerte- og lungesyke i Troms og Finnmark sa det ganske bra da de ble bedt om å kommentere de lange ventetidene. De svarte som følger: Mange av våre medlemmer beskriver

ventetid som det vanskeligste, ikke bare fordi de er redde for hva som kan skje, men fordi de føler seg glemt. Det synes jeg er en ganske sterk uttalelse om situasjonen vi står i, når ventetidene går kraftig opp – med tre uker på UNN. Da er spørsmålet: Hva tenker statsråden om tilliten til helsetjenesten når ventetiden for pasientene øker så kraftig som den har gjort?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:37:44]: Ventetidene er som sagt for lange, og det er et faktum at de begynte å stige i 2017. Vi kan gjerne skyldes på hverandre for hvem som har ansvar og ikke ansvar. Jeg kan også si at Teknisk beregningsutvalg har lansert tall som viser at sykehusene var kraftig underfinansiert i den siste regjeringsperioden til Høyre, med 3 mrd. kr. Det er ganske opplagt at når man underfinansierer sykehusene med 3 mrd. kr, går kapasiteten og aktiviteten ned. Sammen med en pandemi der veldig mange behandlinger ble utsatt på ubestemt tid, har det gjort det vanskelig for sykehusene å ta det ned igjen.

Nå er det denne regjeringen som har ansvaret, og denne regjeringen tar ansvar. Derfor lanserte vi Ventetidsløftet i fjor, derfor er det nå betydelig færre som venter på helsehjelp enn da Høyre satt i regjering, og derfor har gjennomsnittlig ventetid gått ned med 20 dager på 12 måneder. Vi kommer nå de neste månedene til å se at ventetidene og antall ventende kommer til å gå markant ned.

Jeg synes representanten skulle vært såpass sjenerøs og anerkjent all den innsatsen helsepersonell gjør. Her er det mange som har bidratt for å få dette til, og det er bra for pasientene våre, som nå kommer til å få helsehjelp raskere framover.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:38:49]: Jeg har ingen grunn til å krangle med statsråden på tall, for tallene er ganske klare og tydelige: Ventetidene gikk ned med 14 dager da vi satt i regjering. Samlet sett har det nå gått opp med tolv dager.

Statsråden nevnte helsepersonell, som gjør en viktig jobb i norske sykehus. Når ventetidene går opp, er det ikke bare en belastning for pasientene, det er også en belastning for de ansatte. Nå ser vi at fagforeninger og til-litsvalgte kaller Ventetidsløftet et valgkampstunt som sliter ut ansatte. Sykepleierforbundet melder om ulovlig overtidsbruk. Vi ser også at UNN som sykehus har slitt med rekruttering av fagfolk i mange år, og nå skal de ta igjen ventetidene som har økt med denne regjeringen, med Ventetidsløftet.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Er statsråden bekymret for belastningen de ansatte melder om i forbindelse med Ventetidsløftet, og hva tenker statsråden konsekvensen kan være for UNN, der ansatte nå må jobbe

mer på grunn av Ventetidsløftet, samtidig som UNN sliter med å rekruttere ansatte?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:39:49]: Det er ikke enkelt, for det ene minuttet gjør en for mye, og det andre minuttet gjør en for lite. Jeg er ikke så veldig opptatt av det. Jeg er opptatt av resultatene, og resultatene viser at antall ventende nå går kraftig ned. Resultatene viser også at påbegynt ventetid kommer til å gå ned, og det er jeg veldig glad for. Jeg er veldig glad og takknemlig for at vi har et sterkt partnerskap med Norsk Sykepleierforbund, Legeforeningen, Psykologforeningen, Fagforbundet, Delta og arbeidsgiverorganisasjonene i både offentlig, ideell og privat sektor. I Norge får vi til mer sammen enn hver for oss, og trepartssamarbeidet er gullet vårt når vi skal skape endring, fornyelse og forbedring. Det er det vi nå får til. Noen av de tiltakene som er satt i gang, har gitt effekt med en gang, mens veldig mange av dem kommer til å ha permanent, varig, god effekt framover, noe som vil gi oss en bedre helse-tjeneste.

Selvsagt skal vi ha med oss fagforeningene. Vi legger til grunn at tillitsvalgte og personell skal involveres aktivt på alle nivåer, og det har vært veldig tydelig kommunisert at ingen skal pålegges å jobbe ekstra hvis de ikke ønsker det. Det skal være basert på hundre prosent frivillighet og god betaling.

Spørsmål 4

Mahmoud Farahmand (H) [11:41:11]: «I statsbudsjettet for 2024 varslet regjeringen at den ville vurdere en forsøksordning med arbeidsfradrag for unge og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2025. Saken ble ikke fulgt opp i 2025-budsjettet.

Når vil regjeringen komme tilbake til Stortinget om et arbeidsfradrag for unge?»

Statsråd Jens Stoltenberg [11:41:51]: At flere kommer i arbeid, er en hovedsak for denne regjeringen. Dette er viktig både for den enkelte, for samlet verdiskaping og for å opprettholde den norske velferdsmodellen.

Arbeidsmarkedet har hatt en god utvikling de siste årene. Ledigheten er lav, og flere er sysselsatt. Blant annet er det flere unge som kombinerer arbeid og utdanning. Knapphet på arbeidskraft er en av hovedutfordringene samfunnet vårt står overfor de neste årene. Veksten i antall personer i yrkesaktiv alder vil stoppe opp samtidig som aldringen av befolkningen gir økt behov for helse- og omsorgstjenester.

Regjeringens mål er at enda flere skal delta i arbeidslivet. Siden arbeidsledigheten allerede er lav, må en øk-

ning i sysselsettingen framover i hovedsak komme fra dem som i dag står utenfor arbeidsstyrken. Både redusert frafall fra arbeidslivet og økt inkludering er derfor avgjørende.

For å få flere i arbeid må ulike politikkområder virke sammen. Hvordan skattesystemet bør innrettes med sikte på gode incentiver til å jobbe, er blant spørsmålene regjeringen ser på. Et arbeidsfradrag er et tiltak som har vært foreslått i flere sammenhenger, bl.a. av skatteutvalget. Hensikten med et slikt fradrag er å gjøre det mer lønnsomt å arbeide, også sammenlignet med å motta trygd.

Regjeringen ønsker mer kunnskap om hvordan et arbeidsfradrag påvirker arbeidstilbudet, og har derfor satt i gang en utredning av en mulig forsøksordning med arbeidsfradrag for unge. Finansdepartementet arbeider tett med relevante forskningsmiljøer ved Frischsenteret og Norwegian Fiscal Studies ved Universitetet i Oslo for å utrede hvordan en slik forsøksordning bør utformes for å gi den kunnskapen vi er ute etter. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med saken på egnet tidspunkt.

Mahmoud Farahmand (H) [11:43:57]: Jeg takker for svaret og er enig med statsråden i de innledende vurderingene. Vi trenger mer arbeidskraft. Vi skal øke antallet ansatte i Forsvaret. Vi skal ha flere politifolk, flere lærere, flere sykepleiere, flere leger og så videre. Dermed må alle som kan bidra, få lov til å bidra.

De nye tallene som kom fra Nav i dag, viser dessverre en negativ utvikling. For første gang siden 2017 ser vi at andelen unge som står helt utenfor arbeid eller skole, øker. Om lag alle uføretrygdde mellom 18 og 29 år mottar 100 pst. uføretrygd fra Nav.

Statsråden sier at man er i gang med noe og har satt i gang en del prosesser. Når kan disse menneskene som står utenfor arbeidslivet og mest sannsynlig ønsker å bidra, få mulighet til å bidra? Når vil regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om arbeidsfradrag for disse?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:44:49]: Det regjeringen har sagt, er at vi vurderer en forsøksordning. Det gjør vi bl.a. fordi det i fagmiljøene er ulike vurderinger av hvorvidt dette er et effektivt tiltak. Sysselsettingsutvalget frarådet det i sin tid, for de mente det var svært kostbart og hadde liten forventet effekt. Andre utvalg har tilrådd det og anbefalt at vi går videre med det. Hvis vi skal gjøre det, må vi også avklare en del juridiske og etiske spørsmål knyttet til hvordan en slik forsøksordning kan iverksettes. Det vil ha en prislapp som må håndteres i de normale budsjetttrundene.

Et skattefradrag kan være ett virkemiddel, men det er ingen tvil om at vi trenger mange virkemidler for å få

flere i jobb. Det aller viktigste er at vi opprettholder høy etterspørsel etter arbeidskraft. Derfor er det å holde orden i norsk økonomi og å holde ledigheten lav kanskje det aller viktigste vi gjør for å sørge for at flere kan komme i jobb. Sysselsettingen er på et høyt nivå, men vi må få enda flere i jobb.

Mahmoud Farahmand (H) [11:45:56]: Selv om sysselsettingen er på et høyt nivå, ser vi en økning i antallet som står utenfor arbeidslivet. De to tingene må jo ses i sammenheng.

En annen problemstilling vi står overfor, er at vi ønsker at flest mulig skal få lov til å bidra. Det er et poeng, og der er statsråden og jeg enige. I Høyres alternative budsjetter har vi avsatt penger til arbeidsrettede ytelser i stedet for trygd for unge. Vi har også satt av penger til flere tiltaksplasser som bidrar til at unge får mulighet til å bidra i arbeidslivet og oppleve viktig mestring, i tillegg til at vi har avsatt penger til en forsøksordning.

Det som er litt problematisk, er at antall sysselsatte øker, men at de fleste av dem blir ansatt i offentlig sektor. Det vi vet, er at det er privat sektor som er de beste og flinkeste til å ta imot folk som har hull i cv-en, og gi dem en mulighet. Derfor har denne regjeringens skattepolitikk også bidratt til å uthule privat sektors kapasiteter til å ansette.

Spørsmålet mitt er: Når skal man forvente at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en konkret løsning?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:47:01]: Regjeringen kommer stadig til Stortinget med forslag om hvordan vi kan holde orden i norsk økonomi, holde ledigheten lav og få flere i jobb.

Det som er et paradoks i Norge, er at vi har ganske høy sysselsetting. En ganske stor del av befolkningen er i jobb. Samtidig har vi ganske mange på ulike trygdeytelser. Det er til dels en sammenheng, for det at mange er i jobb, gjør også at mange opptjener rett til trygdeytelser sammenlignet med i en del andre land.

Det er riktig at vi sliter med et høyt nivå av folk som står utenfor. Andelen på uføretrygd har vært ganske jevn over de siste årene og under ulike regjeringer. Det er riktig at antallet har gått opp, men andelen har vært stabil fordi flere er sysselsatt.

Det er et vanskelig spørsmål. Det er ingen som har enkle svar, og fagfolk er uenige om f.eks. virkningen av et arbeidsfradrag. Vi er åpne, vi ser på ulike ting, og vi kommer tilbake til Stortinget i tur og orden med de ulike forslagene.

Spørsmål 5

Presidenten [11:47:58]: Dette spørsmålet, fra representanten Geir Jørgensen til samferdselsministeren, vil

bli tatt opp av representanten Marie Sneve Martinussen.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:48:09]: Spørsmålet ble sendt inn for en stund siden, men jeg må likevel lese det akkurat slik det ble sendt inn. Spørsmålet lyder:

«Regjeringens postutvalg har foreslått et omfattende kutt i posten. Forslaget fra utvalget innebærer at hovedregelen skal være at man ikke får post levert hjem, men aktivt må be om dette. Man skal maks kunne få post levert hjem én dag i uka. Samferdselsministeren har nøydt seg med å kommentere at han synes denne rapporten er grundig og god. Med god grunn er folk i mange lokalsamfunn i Norge bekymret over denne foreslåtte raseringen av posttilbudet.

Kan regjeringen slå tydelig fast at den ikke vil innføre disse store kuttene i posttilbudet?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:48:51]: La meg innledningsvis slå fast at regjeringen går inn for å opprettholde postombæring til postkassene til befolkningen i landet. Når det er sagt: Samfunnets behov for posttjenester er åpenbart i endring. Siden tusenårsskiftet har tallet på fysiske brev gått ned med om lag 80 pst. Utviklingen har ført til flere nødvendige omstillinger i postsektoren. Først ble antallet postomdelingsdager redusert fra seks til fem dager i uken, og fra 2020 ble omdelingsplikten redusert til annenhver dag på hverdager. Etter dette har fallet i brevmengden fortsatt, og i dag mottar vi som privatpersoner i snitt ett brev i uken.

Dagens postbudnett er imidlertid dimensjonert for langt hyppigere utlevering. Det gjør at vi som fellesskap, som samfunn, stadig betaler mer penger for en tjeneste som blir mindre og mindre brukt. I 2025 koster de ulønnsomme posttjenestene 1,5 mrd. kr. Hvis vi fortsetter som i dag, forventes brevlevering to og en halv dager i uken å koste om lag 2 mrd. kr allerede i 2027.

Det var dette som var bakteppet for at regjeringen satte ned et ekspertutvalg i 2024 for å vurdere framtidens posttjenester. Samfunnets ressurser må brukes på best mulig måte. Hvis vi skal bruke flere milliarder kroner på en tjeneste, er det viktig at det er for å dekke et reelt behov hos brukerne.

Postutvalget leverte sin rapport i desember 2024. Flertallet anbefalte der at brev som hovedregel skal utleveres til betjente postpunkt, f.eks. post i butikk, med mulighet til å velge å få dem i postkassen én gang i uken. Postutvalgets rapport har vært på høring, og mange ønsker fortsatt levering av brev til postkassen. Dette sier særlig kommuner, eldreråd og interesseorganisasjoner for sårbare brukergrupper.

Vi er fra regjeringens side opptatt av å lytte til disse innspillene og mener derfor at vi fortsatt må sikre at alle i landet får post i postkassen én dag i uken. Med den mo-

dellen vi legger opp til, kan vi fortsatt gi mulighet til å velge utlevering på postpunkt for dem som heller ønsker det. På den måten legger vi til rette for nødvendig omstilling i posttilbudet, samtidig som vi ivaretar sårbare grupper. Denne omstillingen vil være med på å spare fellesskapet for 1 mrd. kr årlig, som vi kan benytte til andre viktige samfunnsformål.

Regjeringen vil sende forslaget på høring høsten 2025.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:51:35]: Ja, vi mottar i snitt ett brev i uken, men bak det gjennomsnittstallet skjuler det seg veldig store forskjeller. Jeg er selv en av dem som er langt under snittet, mens grupper som eldre folk med liten digital kompetanse nok er veldig mye over snittet. Det konkrete forslaget regjeringen nå har landet på, var en del av den anbefalingen fra utvalget som folk uttrykte bekymring for i høringsrunden som allerede har vært. Forbrukerrådet sier at de er bekymret for konsekvensene for folk som får regninger, inkassokrav og innkalling til helsetjenester i posten, mens en del kommuner er bekymret for levering av viktige medisiner i distriktene, som i dag går med posten fordi det er langt mer effektivt enn å bruke f.eks. helsepersonell til å levere ut de samme medisinene.

Regjeringen sier at de skal fremme lovforslaget til høsten. Spørsmålet blir hvorfor regjeringen ønsker å gå til valg på et forslag som sterkt reduserer posttilbudet, som i dag sikrer tilgang på viktig informasjon om bl.a. helse og økonomi.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:52:38]: I mitt første innlegg fortalte jeg om hvordan dette utvikler seg over tid – at vi stadig betaler mer for mindre i den forstand at tjenestene blir stadig dyrere. Som representanten er godt kjent med, er det mange andre oppgaver fellesskapet skal prioritere framover. Det handler bl.a. om forsvar, samfunnssikkerhet, beredskap, helsetjenester og andre samferdselsformål for den saks skyld, så det er jo et viktig premiss at vi selvfølgelig skal forsøke å drifte ting så effektivt og rasjonelt som mulig. Vi har anerkjent argumentene om samfunnssikkerhet og beredskap og at det kan være viktige ting å vurdere. Vi har anerkjent at det er sårbare grupper som trenger å få post hjem i postkassen. Vi har også anerkjent at det er ulike bosettingsmønstre i dette landet, og at ikke alle har like kort avstand til et eventuelt postpunkt. Det er grunnlaget for at vi nå sier at strukturen opprettholdes, med postombæring én dag i uken. De ulike aktørene vil selvfølgelig måtte tilpasse seg den hyppigheten omdelingen da vil innebære.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:53:35]: Arbeiderpartiet er jo det partiet som en gang i tiden gikk mot

postdirektivet, noe Rødt, fagbevegelsen og mange andre var glade for den gangen. Et av argumentene da var at man var bekymret for en storstilt privatisering av posten – at når det statlige postnettverket bare kommer én dag i uken, åpner det for at folk kan kjøpe seg til andre private tjenester. Vi har i andre deler av post- og pakke-distribusjonen i Norge sett at vi har fått en privatisering som gir både økte kostnader til folk og skaper en ganske stor forskjell, fordi det åpenbart er veldig mye dyrere å levere ting ute i distriktene enn i byene. I dag tar vi den kostnaden over skatteseddelen, mens en privatisering vil ta den privat.

Mitt spørsmål er: Har regjeringen vurdert konsekvensene av en større privatisering av posttjenestene når man da reduserer det offentlige tilbudet så mye?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:54:31]: Ja, fordi dette er ulønnsomme posttjenester fellesskapet betaler for, så det er vanskelig å se for seg at et marked vil gå inn og overta det. Dette handler om postombæring som i dag ikke lar seg gjennomføre gjennom markedsmessige hensyn, så det vil være veldig overraskende hvis det plutselig oppstår et marked for brevombæring i landet nå.

Spørsmål 6

Eivind Drivenes (Sp) [11:55:09]: Samfunnet er blitt heldigitalisert, og vi har endret oss vesentlig de siste årene. Derfor spør jeg ministeren i dag:

«Samfunnet har gjort seg avhengig av mobildekning og nettilgang. Flere steder i landet er det likevel dårlig mobildekning, bl.a. i Agder. I Åmli kommune skjedde det i påska en drukningsulykke i et område uten mobildekning. Den ene forulykkede sprang til han møtte en person med traktor som måtte kjøre langt for å ringe, og da nødetatene kom, var det dessverre for sent. Dette er et område med fast bosetning og større hyttefelt.

Vil statsråden gjøre noe for å bedre mobildekningen, og herunder legge press på operatørene?»

Statsråd Karianne O. Tung [11:56:10]: Mobildekningen i Norge er svært god. Måle- og analyseselskapet Opensignal kåret tidligere i år mobilnettene i Norge til de fjerde beste i verden. Kåringen er basert på målinger av tilgjengelighet, kvalitet og nedlastningshastighet i nettene.

Selv om mobilnettene totalt sett er gode, finnes det dessverre områder med manglende dekning. Dette kan gi konsekvenser for f.eks. muligheten til å ringe nødnummer i krisesituasjoner. Jeg har full forståelse for at dette kan oppleves som svært vanskelig for dem det gjelder, og det kan i enkelte tilfeller få alvorlige konsekvenser dersom man ikke kan få ringt nødnummeret. Samti-

dig er det viktig å minne om at alle bør være forberedt på at man i noen situasjoner vil måtte kunne klare seg uten mobiltelefon. I Norge vil det i overskuelig framtid fremdeles finnes noen steder i landet som ikke har mobildekning, særlig i de minst befolkede områdene i landet.

I Norge, som i resten av Europa, har vi en markedsbasert utbyggingspolitikk for ekomsektoren. Dette betyr at utbyggingen har vært – og er – basert på kommersielle beslutninger av markedsaktørene. Denne politikken må sies å ha vært svært vellykket, den har gitt oss en dekning i verdenstoppen. Dette gjelder både mobilnett og de faste bredbåndsnettene. Likevel: Det er kostbart med mobildekning, og i noen områder finner ikke mobiloperatørene det lønnsomt å bygge nye basestasjoner. Dette skyldes at inntektsgrunnlaget ved ny dekning ikke er høyt nok i forhold til utbyggingskostnaden. I slike områder må det som regel offentlige tilskudd til for å bidra til å bedre situasjonen.

Vi har i dag en støtteordning for bredbånd der folk bor, men vi har foreløpig ingen generell støtteordning for økt mobildekning der folk ferdes, altså arealdekning. Som representanten Drivenes peker på i spørsmålet, blir samfunnet mer og mer avhengig av mobildekning og nettilgang. Jeg mener derfor at det nå er på tide å vurdere å åpne for at tilskuddsmidlene til bredbånd i framtiden også skal kunne brukes til utbedring av mobildekningen i utvalgte områder. Jeg har derfor i tildelingsbrevet til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet for 2025 bedt etaten om å vurdere hvordan dette eventuelt kan gjøres.

Litt tidligere i dag lanserte Nkom nye dekningstall for mobil- og bredbåndsdekning i Norge, og tallene viser at mobilnettene blir stadig bedre. Tilbyderne har investert i økt kapasitet i nettene, som gir økt hastighet til brukerne de fleste steder. Tallene viser dessuten at dekningen for høyhastighetsbredbånd nå nærmer seg 100 pst. De fleste pilene peker med andre ord oppover – og viser at Norge fortsatt er i verdenstoppen når det gjelder dekning.

Eivind Drivenes (Sp) [11:59:03]: Takk for svar. Du hadde jo noe positivt å overbringe meg – og ville egentlig ønsket mer mobildekning. Det er det som er problemet, bl.a. i bygda Skjeggedal. Der er det næringsvirksomhet, og når bonden er ute og gjør en jobb med å sprøyte på sitt jorde, er han pålagt å dokumentere at han gjør det. Det er noe som ikke kan gjøres med den dekningen de har i dag.

Jeg er helt enig med statsråden i at vi ikke skal forvente at hele landjorda i Norge skal ha mobildekning, men der det er store hyttefelt, bosetting og næringsvirksomhet, tenker jeg det er en prioritert oppgave.

Jeg lurer litt på: Hvor fort tenker du at det kan skje, hvis det skal være endringer i tildelingen, fra bredbånd over til mobiltelefon?

Presidenten [11:59:55]: Presidenten vil minne om at spørsmål skal stilles via presidenten.

Statsråd Karianne O. Tung [11:59:58]: Jeg synes representanten Drivenes beskriver veldig godt hvor digitalisert samfunnet vårt har blitt, og hvor avhengige vi er av at den digitale infrastrukturen fungerer, både gjennom næringsvirksomhet, når vi tilbyr offentlige digitale tjenester, eller når vi som privatpersoner har lyst til å slappe av hjemme, enten med Netflix eller med andre strømmetjenester. Da er det viktig at vi sikrer god bredbåndsutbygging og god mobilutbygging i hele landet.

Nå har jeg bedt Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om å se på muligheten for å endre bredbåndstilskuddet til også å omfatte mobildekning. Det er en jobb Nkom skal gjøre og komme tilbake til meg med. Når vi får den tilbakemeldingen, må vi også notisere den endringen til ESA. Endringer skal gjennom der, så noe tid vil det ta, men målet er selvfølgelig så fort som mulig.

Eivind Drivenes (Sp) [12:00:55]: Da ønsker jeg å utfordre ministeren litt: Jeg er godt kjent i det området, i Åmli kommune og Skjeggedal, og der har Å Energi et utbyggingsprosjekt for et nytt kraftverk – kjærkommen strøm til bl.a. mobilnettet. Å Energi er eid av kommunene i Agder, sammen med staten, Statkraft, og der skal de nå bygge ut.

Kan ministeren se at det er en mulighet for å ha en samfinansiering på dette, mellom stat, kommune og f.eks. Å Energi, for å få god mobildekning i de områdene?

Statsråd Karianne O. Tung [12:01:38]: I Norge har vi hatt en markedsbasert tilnærming til utbygging av bredbånd og mobildekning. Markedet har bidratt med store investeringer, og så har myndighetene stilt opp i de områdene hvor bredbånd ikke er kommersielt lønnsomt. Å få til flere samarbeid mellom sentrale myndigheter, lokale myndigheter og næringslivet for å øke dekningen er noe jeg selvfølgelig ønsker velkomment.

Spørsmål 7

Hege Bae Nyholt (R) [12:02:18]: «En rekke skoler legges ned rundt om i landet. I Innlandet fylke har det vært store protester mot nedleggelse av videregående skoler på Dokka og Lom. Mange elever får svært lang reisevei til skolen, lange dager og lite tid til fritid, lekser og familieliv. Flere lokalsamfunn frykter fraflytting og sentralisering som et resultat av skolenedleggelser.

Deler statsråden bekymringen for elevenes skolehverdag, trolig lavere gjennomføring og ikke minst de samfunnsmessige omkostningene knyttet til skolenedleggelser?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:02:53]: Det er fylkeskommunen som har ansvaret for å planlegge og utbygge det videregående opplæringstilbudet i sitt fylke. På samme måte er det kommunene som har ansvaret for dimensjonering av grunnskolene i sin kommune. Jeg har forståelse for at skolenedleggelsene i Innlandet fylkeskommune berører mange, særlig elever og familier. Skoler er viktige samlingssteder og arbeidsplasser mange steder.

Min klare forventning er at lokale folkevalgte jobber for å få et best mulig skoletilbud til sine innbyggere. Mitt inntrykk er at lokale folkevalgte tar beslutninger om skolestruktur på stort alvor, nettopp fordi det betyr så mye for innbyggerne der skolene er plassert.

De lokale folkevalgte skal balansere mange hensyn når de fatter beslutning om dimensjonering av videregående opplæringstilbud i sitt fylke. Det dreier seg bl.a. om hvordan de kan gi elevene et godt læringsmiljø, både faglig og sosialt, samfunnets behov for kompetanse, at man klarer å rekruttere kvalifiserte lærere, og hvilken belastning reisevei innebærer for elevene. Gjennomføring av videregående opplæring er en naturlig del av disse vurderingene. Jeg legger til grunn og forventer at fylkeskommunene vil oppfylle rettigheter og plikter etter opplæringsloven innenfor den skolestrukturen de har.

Fylkeskommunens ansvar for dimensjonering av videregående opplæring ligger i kjernen av fylkeskommunens handlefrihet, som Stortinget har bestemt. Jeg mener staten må være varsom med å gripe inn i beslutninger om skolestruktur. Vi må stole på at lokale folkevalgte tar gode beslutninger for sine innbyggere og sitt lokalsamfunn.

Hege Bae Nyholt (R) [12:04:46]: Takk for svar.

I et intervju jeg leste i Nationen denne uken, snakker statsråden om hvor forbannet hun hadde blitt om «det satt noen i Oslo og bestemte». Det er en frustrasjon jeg kan dele, men jeg bare minner om at både statsråden og jeg sitter i Oslo og bestemmer ganske mye allerede.

La nå det passere – jeg er kanskje mer interessert i hvilket sinn vi skal ta hensyn til her. Er det forbanna politikere eller forbanna elever, lærere, foreldre, næringsliv og lokalsamfunn statsråden helst vil være på lag med? Det er faktisk også de nasjonale utdanningspolitikernes ansvar at alle elevene har gode dager, både skoledager, hverdager og fritid.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:05:31]: Det er først og fremst innbyggerne som står i fokus her, helt klart. Jeg har selv vært lokalpolitiker i tolv år, vært ordfører og stått i saker om skolenedleggelse. Det er helt riktig at jeg hadde blitt frustrert om det var noen i Oslo som bestemte hvor skolene skulle være i min kommune, og hvor de ikke skulle være. Det mener jeg fremde-

les, for jeg mener det er lokale folkevalgte, som er stemt fram gjennom demokratiske valg, og som har fått det mandatet og skal utøve det, som kjenner de lokale forholdene aller best. Ikke minst er det de som er nærmest å ha kontakt med sine innbyggere hos seg. Jeg vet at en del av den viktige høringsprosessen som foregår i disse sakene, er nettopp de innspillene de får fra elever, fra foresatte, fra ansatte, fra lærere. Det er en viktig del av vårt demokrati, og det ønsker jeg å ta vare på og verne om.

Hege Bae Nyholt (R) [12:06:23]: Ikke la det være noen tvil om at også representanten Nyholt er opptatt av demokrati og også lokaldemokrati, men jeg har likevel behov for å påpeke at vi har et nasjonalt ansvar for at elevene våre har gode dager.

Jeg vil gjerne avslutte med et spørsmål som kanskje er lettere å svare på. Tror statsråden det blir lettere eller vanskeligere å komme seg gjennom videregående – altså gjennomføre – når reiseveien er blitt kanskje to til tre timer lengre, og når man må stå opp kanskje klokken 5 om morgenen og er hjemme igjen klokken 18 eller 19 på ettermiddagen?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:07:05]: Spørsmålsstiller her kan være helt rolig og trygg på at jeg er opptatt av at det skal være gode dager og gode forhold for elevene. Jeg legger til grunn og forventer at fylkeskommunene oppfyller rettigheter og plikter etter opplæringsloven innenfor den skolestrukturen de har.

Som jeg også var inne på i mitt svar tidligere, balanserer de lokale folkevalgte her mange hensyn når de tar nettopp disse beslutningene om dimensjonering. Det handler om et godt læringsmiljø, både faglig og sosialt, om samfunnets behov for kompetanse, om å rekruttere kvalifiserte lærere og selvsagt også om hvilken belastning reisevei innebærer for elevene. Dette er en del av en stor helhetsvurdering i de tøffe prioriteringene de står i i de ulike kommunene og fylkeskommunene.

Spørsmål 8

Fra representanten Eivind Drivenes til klima- og miljøministeren:

«Miljødirektoratet har autorisert fire villakssenter som departementet også har behandlet klage på, og Nasjonalt villakssenter i Kvåsfossen tapte denne runden. Sett utenfra virker det som at kravene direktoratet satte til sentera, ble fraveket i behandlingen av villakssenteret i Kvåsfossen sin søknad. De hadde lokal og regional forvaltning i ryggen, høye besøkstall, høy grad av formidling og laksetrapp m.m. Staten har snudd ryggen til kanskje det fremste villakssenteret i Norge.

Hvorfor fravikes kravene i søknaden, og kan statsråden gjøre noe for Nasjonalt villakssenter i Kvåsfossen?»

Spørsmål 9

Fra representanten Svein Harberg til klima- og miljøministeren:

«Nasjonalt villakssenter i Kvåsfossen fikk avslag på søknaden om å være et av fire besøkssenter for villaks. Senteret er etablert, oppfyller kriteriene og driver i dag et godt besøkssenter med kunnskapsformidling, og registrering av fisk i laksetrappen. Det er bygget opp gjennom lokalt og regionalt spleiselag, engasjement og støtte og offentlig støtte til drift gjennom Nasjonalt villakssenter. Det virker uklokt at kompetansemiljøet og investeringen nå ikke skal få fortsette.

Vil statsråden åpne for hjelp til videre drift av senteret?»

Presidenten [12:08:02]: Spørsmålene 8 og 9 er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 10

Tobias Drevland Lund (R) [12:08:16]: «Sivilbeskyttelsesloven ble nylig stoppet ved annengangs behandling i Stortinget 24. april. Dette skjedde etter at flere partier kvelden før behandling hadde snudd. Forslaget til nytt kapittel i sivilbeskyttelsesloven gir regjeringen ekstraordinære fullmakter i en krise, krig eller konflikt – fullmakter flere har advart om at kan sette Stortinget på sidelinjen og overkjøre lover vedtatt av Stortinget.

Hva tenker statsråden om videre saksgang for loven nå, og vil regjeringen innhente en ny faglig vurdering av loven sett opp mot Grunnloven?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:08:59]: Lovforslaget om sivil arbeidskraftberedskap var ment å danne grunnlaget for en åpen og inkluderende debatt om hvilke fullmakter en framtidig regjering bør ha hvis nasjonen havner i den verst tenkelige situasjonen vi kan se for oss, nemlig krig eller sikkerhetspolitisk krise. Dette er situasjoner vi håper vi aldri kommer i, men er noe som regjeringen har et ansvar for å sikre at vi er forberedt på å håndtere. Vårt ønske er at vi i fredstid skal oppnå en bred demokratisk forankring av disse fullmaktene. Når vi nå ser at flere partier på Stortinget ønsker mer tid til å behandle lovforslaget, ønsker jeg selvfølgelig å bidra i den videre prosessen og svare på spørsmål som partiene måtte ha.

I proposisjonen regjeringen har lagt fram for Stortinget, er forholdet til Grunnloven vurdert. Jeg kan ikke se at det i debatten har kommet til argumenter som til-

sier behov for en ytterligere vurdering. Det er etter Grunnloven opp til Stortinget som lovgivende makt å vurdere hvilke fullmakter man ønsker at regjeringen skal ha. Grunnloven har også en rekke mekanismer som hindrer maktmisbruk, og som dette lovforslaget ikke røkter ved.

Lovforslaget er ment å konkretisere og presisere fullmakter regjeringen allerede har i dag etter beredskapsloven § 3. Lovforslaget og proposisjonen gir derfor et tydeligere rammeverk for regjeringens bruk av fullmaktene enn det vi har i dag, og det gir mulighet til forberedelse, planlegging og øving innenfor et fastsatt rettslig rammeverk. Blant annet er det stilt krav om forholdsmessighet og nødvendighet og krav om nødvendige fritak, bl.a. for gravide og omsorgspersoner. Hvis Stortinget mener at noen av disse skrankene som er satt i forslaget til disse lovendringene, bør strammes mer inn, er jeg selvfølgelig åpen for å diskutere om vi sammen kan komme fram til balanserte løsninger som alle kan være enige om.

Etter mitt syn er det samtidig grunn til å være forsiktig med å gjøre endringer i den grunnleggende innretningen på lovforslaget på nåværende tidspunkt. I så fall bør lovforslaget sendes tilbake til regjeringen, slik at den kan utarbeide en ny proposisjon som er tilpasset ønsket innretning av fullmaktene.

Tobias Drevland Lund (R) [12:11:56]: Jeg takker for svaret. Jeg hører at statsråden åpner for å kunne gjøre et nytt arbeid med loven, det er sånn sett interessant. Benedikte Moltumyr Høgberg påpekte flere problemer – i et innlegg som gikk viralt rundt påsketider – med lovforslaget, slik det lå til grunn. Det første var at det er regjeringen selv som får rett til å definere og beslutte når landet er i krise. Det andre var at den nedre terskelen for når regjeringen kan beslutte dette, var uklar og utelukkende bundet opp til formuleringer om at rikets sikkerhet må være truet – hva er nå det? Det tredje var at regjeringen skal kunne utløse fullmakten også når Stortinget er samlet. Alt dette er med på å gjøre at Rødt i utgangspunktet var veldig kritisk til hele lovforslaget.

Mitt spørsmål er: Mener statsråden at dette, og det som lovforslaget legger til grunn, ikke svekker den parlamentariske kontrollen Stortinget har med regjeringen?

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:12:56]: Forslaget gir rammer for hva regjeringen kan gjøre for å styre arbeidskraften dit den trengs mest i en krigssituasjon. Det utvider ikke adgangen til hva regjeringen kan gjøre, men det sikrer en tydelig hjemmel.

Så til hva beredskapsloven allerede i dag gir hjemmel til: Den gir allerede i dag hjemmel til å innføre regler om sivil arbeidskraftberedskap. Da Stortinget vedtok den, forutsatte Stortinget at dette skulle reguleres nær-

mere i en egen lov. Ved at man kommer med dette nå, følger man egentlig opp en 75 år gammel stortingsbestilling.

Så må vi ha rammer for regulering. Om de rammene er fastsatt på en klok og riktig måte, eller om de bør justeres, er et arbeid som vi fra departementets side gjerne vil bistå med, når denne loven nå ligger til behandling i Stortinget.

Tobias Drevland Lund (R) [12:14:08]: Hvis vi allerede har lovverk og rammeverk for dette, kan man sette spørsmålstegn ved behovet for loven i seg selv. I høringsrunden var LO svært kritisk. Våre fremste juridiske fagmiljøer på dette feltet har vært veldig kritiske, deriblant NIM, som skriver:

«NIM mener likevel at hovedproblemet med utkastet til sivilbeskyttelseslov er at det i liten grad bygges inn kontrollmekanismer for Stortinget, og at lovutkastet derfor åpner for misbruk i et potensielt scenario hvor vi har en autoritært anlagt regjering.»

Jeg anklager på ingen måte denne regjeringen for å være autoritært anlagt, men vi har sett rundt omkring i verden hvordan det plutselig kan stå til, og at demokratiet på kort tid kan bli truet hvis man har en autoritær regjering.

Spørsmålet mitt er derfor om regjeringen vil gå en ekstra gang – puste med magen og forsikre oss om at vi har nødvendige kontrollmekanismer på plass – slik at vi

ikke legger til rette for et eventuelt maktmisbruk av en autoritær regjering.

Statsråd Astri Aas-Hansen [12:15:13]: Som sagt: Lovforslaget ligger i Stortinget – mellom første og andre gangs behandling. Jeg vet at Rødt ikke ønsker dette lovforslaget. Hvis det er sånn at vi kan få en god runde med å få foretatt de endringene som må til for at Stortinget skal være trygg på at lovforslaget er riktig innrammet, vil vi gjerne bidra på den måten Stortinget måtte ønske. Hvis Stortinget mener at vi må gå lenger enn det Grunnloven tillater av endringer mellom første og andre gangs votering, er det en åpning for å sende lovproposisjonen tilbake til regjeringen. Det skal ikke jeg – apropos konstitusjon – mene noe om, annet enn at vi bidrar der det er ønskelig. Det er viktig å ha en god debatt her og en god forankring av dette.

Presidenten [12:16:27]: Dermed er sak nr. 2 ferdig behandlet.

Sak nr. 3 [12:16:29]

Referat

Presidenten [12:16:31]: Det foreligger ikke referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.17.

